

ΟΛΟΙ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ!

Η Τράπεζα της Ιταλίας & Η Τράπεζα της Ελλάδος
για τους μαθητές γυμνασίου

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

BANCA D'ITALIA
EUROSISTEMA

ΟΛΟΙ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ!

Η Τράπεζα της Ιταλίας & Η Τράπεζα της Ελλάδος
για τους μαθητές γυμνασίου

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΕΡΕΥΝΑΣ · ΚΑΙ · ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

BANCA D'ITALIA
EUROSISTEMA

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- ΕΙΣΠΡΑΤΤΟΥΜΕ ΚΑΙ ΞΟΔΕΥΟΥΜΕ ΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	8
ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ	14
Εισόδημα	14
Έσοδα και έξοδα σε ισορροπία	15
Ανάγκες και επιθυμίες	16
Τι σημαίνει budget?	16
<i>Ωρα για προϋπολογισμό</i>	17
<i>Ωρα για προϋπολογισμό</i>	17
<i>Ο προϋπολογισμός του ανθρώπου των σπηλαίων</i>	18
<i>Κατάρτιση προϋπολογισμού</i>	19
<i>Εβδομαδιαίος προϋπολογισμός</i>	20
Και, μετά τον προϋπολογισμό, τι κάνουμε;	21
Βεβαιότητες και αβεβαιότητες	21
<i>Ο προϋπολογισμός των επιθυμιών</i>	22
Συμβολή στο κοινό καλό	22
<i>Ας το εξηγήσουμε λίγο</i>	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΤΙ ΑΞΙΑ ΕΧΟΥΝ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	24
30	30
Γιατί χρειαζόμαστε χρήματα	30
<i>Η Κεντρική Τράπεζα</i>	30
<i>Οι πρώτες ανταλλαγές</i>	31
Η επινόηση του χαρτονομίσματος	32
<i>Άσκηση</i>	33
Ασφαλές χρήμα	33
Πληθωρισμός	34
<i>Τι μας αφηγείται η ιστορία...</i>	35
Υπάρχει όμως και ο αποπληθωρισμός	35
Τι υπάρχει στο καλάθι;	36

Σχεδιασμός και επιμέλεια: Εκπαιδευτικά βιβλία και έργα
Παρουσίαση ιστοριών και εικονογράφηση: Francesco Fagnani
Συντονισμός και συγγραφή κειμένων: Τράπεζα της Ιταλίας
Επιστημονική επιμέλεια: Βάλια Μπάμπη, Αλέξανδρος Καλιοντζόγλου,
Γιώργος Μουτσώκος, Γεράσιμος Πεφάνης, Στέλιος Χρυσομάλλης,
Γιώργος Τσιατούρας, Έλενα Γκέβρου, Χριστίνα Θεοδωράκη,
Κωνσταντίνος Παπίστας, Παναγιώτης Σέμπος
Μετάφραση: Μαρία Πετροχείλου (για λογαριασμό της P&A Interpreters)
Διόρθωση και προσαρμογή: Χριστίνα Λιναρδάκη, Μάνος Κορδάκης /
Τράπεζα της Ελλάδος | Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας & Τεκμηρίωσης

© Banca d'Italia, 2019
Via Nazionale, 91
00184 Ρώμη - Ιταλία
Τηλέφωνο +39 06 47921
Πρώτη ιταλική έκδοση: Οκτώβριος 2019
Πρώτη ελληνική έκδοση: Τράπεζα της Ελλάδος, Σεπτέμβριος 2024

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.
Η σειρά «Διδακτικά εγχειρίδια της Τράπεζας της Ιταλίας» ανήκει στις εκδόσεις
χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης που επιμελείται το ίδρυμα. Η σειρά παρέχεται
δωρεάν και είναι διαθέσιμη στο διαδίκτυο. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή
για εκπαιδευτικούς και μη εμπορικούς σκοπούς, υπό την προϋπόθεση ότι
αναφέρεται η πηγή.

Η παρούσα έκδοση τυπώθηκε στο πλαίσιο της περιοδικής έκθεσης
του Μουσείου της Τράπεζας της Ελλάδος «Προσωπικά οικονομικά»,
την επιμέλεια της οποίας είχαν ο Μάνος Κορδάκης και ο Νίκος Δουγέκος.

ISBN: 978-618-5536-56-5 (print)
ISBN: 978-618-5536-57-2 (online)
DOI: <https://doi.org/10.52903/ccrd.s3.2024>

Υπάρχουν νομίσματα και νομίσματα	37
<i>Το ενιαίο νόμισμα</i>	37
Όλα έχουν ένα τίμημα (όχι όμως πάντα το ίδιο)	38
Οι τιμές αλλάζουν με τον χρόνο	39
Ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης	39
<i>Ένα προσωπικό καλάθι</i>	40
ΦΠΑ, ο φόρος κατανάλωσης	41
<i>Αν είναι δωρεάν, ποιός κερδίζει απ' αυτό;</i>	41
<i>Το τίμημα της φήμης</i>	42
<i>Τι κοστίζει λιγότερο;</i>	43
Πώς να επιλέξουμε τι να πληρώσουμε	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΠΡΟΣΟΧΗ, ΠΑΙΔΙΑ! 44

3. ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΚΑΙ ΑΓΟΡΕΣ 50

Από τους πλανόδιους πωλητές στα ηλεκτρονικά καταστήματα	50
Μέσα πληρωμής	50
<i>Η υπηρεσία TIPS</i>	53
Το σύστημα πληρωμών	54
<i>Παρακολούθηση των πληρωμών από επαγγελματίες</i>	55
Τι είναι απάτη	56
Κάποιοι κανόνες που πρέπει να θυμάσαι	56
<i>Η ιστορία μιας απάτης</i>	57
<i>Το μυστήριο του υπολοίπου που εξαφανίστηκε</i>	58
<i>Τα δικαιώματα του καταναλωτή</i>	59
<i>Διαβάζω την ετικέτα</i>	60
<i>Διάλεξε!</i>	61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - Η ΠΕΡΙΦΗΜΗ ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ 62

4. ΓΙΑΤΙ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΟΥΜΕ; 68

Πώς αποταμιεύεις χρήματα;	68
<i>Τα κίνητρα της αποταμίευσης</i>	69
Χρηματοοικονομικά προϊόντα	70
<i>Η αποταμίευση της λαϊκής σοφίας</i>	71
Πώς λειτουργεί μια επένδυση;	72
Εξασφάλιση των επενδύσεων	73

Ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος δεν είναι κίνδυνος	73
<i>Ο κανόνας του 72</i>	74
Η διαφοροποίηση	75
<i>Ο τόκος</i>	76
<i>Ποιος είναι η υψηλότερος τόκος;</i>	76
<i>Ποιος μπορεί να επηρεάσει τα επιτόκια;</i>	77
<i>Ο τόκος σας ενδιαφέρει</i>	77
<i>Εντάξει αλλά τελικά... πόσο αξίζει μία «κότα» σήμερα;</i>	78
<i>Ας ανακεφαλαιώσουμε</i>	79

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΚΑΛΕΣ ΚΑΙ ΚΑΚΕΣ ΙΔΕΕΣ 80

5. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΠΙΣΤΩΣΗ 85

Από πού προέρχεται η λέξη «πίστωση»;	85
Ιστορά της πίστωσης	86
Πότε χρειάζεται πίστωση;	86
Γιατί επιλέγουμε την πίστωση και τι σημαίνει αυτή η επιλογή μας;	87
<i>Η πιστοληπτική ικανότητα</i>	89
<i>Δάνειο γαι το δωμάτιό μου</i>	89
Στην πίστωση λέμε ναι, αλλά με σύνεση	90
Η πίστωση για έργα	91
Άλλα δάνεια	91
<i>Η συμμετοχική χρηματοδότηση (CROWDFUNDING)</i>	92
<i>Η δική μου συμμετοχική χρηματοδότηση</i>	93

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όταν μιλάμε για οικονομία, στο μυαλό μας έρχονται ένα σωρό ερωτήματα: οι σχετικές συζητήσεις μονοπωλούν την τηλεόραση, ακούμε να μιλάνε για όλα αυτά οι μεγάλοι· κανείς όμως δεν φαίνεται να μπορεί να μας εξηγήσει τι ακριβώς σημαίνει.

Η οικονομία είναι παρούσα και στις συνομιλίες μας εκτός σχολείου: πώς είναι δυνατόν ένας influencer να κερδίζει περισσότερα χρήματα από εκείνους που παράγουν κάτι απτό, όπως π.χ. ένα αυτοκίνητο;

Οι γονείς σας αγόρασαν ένα σπίτι, αλλά χρωστούν χρήματα στην τράπεζα: άρα ποιανού είναι τελικά το σπίτι, δικό σας ή της τράπεζας; Και, τέλος πάντων, τι είναι αυτές οι τράπεζες και ποια χρήσιμη υπηρεσία παρέχουν;

Εμείς οι κεντρικές τράπεζες λοιπόν τυπώνουμε τα χρήματα (ακόμη κι αν δεν αποφασίζουμε μόνες μας πόσα) και μεριμνούμε γι' αυτά. Προσπαθούμε να εμποδίσουμε να παραχαραχθούν ή να χάσουν την αξία τους, όπως και να διασφαλίσουμε ότι φυλάσσονται καλά στις εμπορικές τράπεζες, στις οποίες τα καταθέτουν οι πολίτες. Και προσπαθούμε να εξηγήσουμε πώς λειτουργούν. Αν εσείς γνωρίζετε περισσότερα, τότε τα πάντα γίνονται ευκολότερα, ακόμη και για μας.

Δεν υποσχόμαστε ότι θα απαντήσουμε σε όλες τις ερωτήσεις· ελπίζουμε όμως ότι θα καταφέρουμε να σας δώσουμε ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές για το συγκεκριμένο θέμα, για το οποίο πάρα πολλοί άνθρωποι γνωρίζουν ελάχιστα, πράγμα που μας κάνει όλους πιο ευάλωτους. Στις μέρες μας, αυτού του είδους η άγνοια μοιάζει λίγο με το να μην ξέρεις ανάγνωση και γραφή ή να μην ξέρεις να χρησιμοποιείς το διαδίκτυο.

Με αυτό το βιβλίο δεν θέλουμε να σας πούμε ότι η οικονομία είναι άλλο ένα σχολικό μάθημα· είναι όμως μια «παρτιτούρα» που μας επιτρέπει να διαβάσουμε τις «νότες» της πραγματικότητας γύρω μας. Περιέχει σημαντικές λέξεις, που ήδη γνωρίζετε, όπως «δάνειο»· άλλες λέξεις, όπως «πίστη», έχουν διαφορετική σημασία από αυτή που ίσως είχατε σκεφτεί μέχρι τώρα. Και μετά, υπάρχουν ένα σωρό καινούριες λέξεις που θα σας βοηθήσουν να κατανοήσετε καλύτερα τον κόσμο των ενηλίκων που απλώνεται μπροστά σας.

Καλή ανάγνωση λοιπόν!

Τράπεζα της Ιταλίας και Τράπεζα της Ελλάδος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΕΙΣΠΡΑΤΤΟΥΜΕ ΚΑΙ ΞΟΔΕΥΟΥΜΕ ΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΞΕΡΕΤΕ ΤΙ ΩΡΑ ΕΙΝΑΙ;
ΚΑΙ ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΓΙΝΕΤΕ
ΟΤΑΝ ΜΕΓΑΛΩΣΕΤΕ;

ΕΙΝΑΙ ΤΡΕΙΣ.
ΕΓΩ ΔΕΝ ΞΕΡΩ ΑΚΟΜΗ.
ΕΙΜΑΙ ΜΕΤΑΞΥ
ΤΟΥ ΝΑ ΓΙΝΩ FASHION
BLOGGER ΚΑΙ ΝΑ ΑΝΟΙΞΩ
ΕΝΑ ΣΟΥΣΙ ΜΠΑΡ.

ΕΙΝΑΙ ΤΡΕΙΣ Η ΩΡΑ.
ΛΟΙΠΟΝ! ΘΑ ΗΘΕΛΑ
ΝΑ ΔΟΥΛΕΥΩ
Σ' ΕΝΑ
ΑΕΡΟΔΙΑΣΤΗΜΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ.

ΕΙΝΑΙ ΤΡΕΙΣ. ΠΙΣΤΕΥΩ
ΟΤΙ ΘΑ ΓΡΑΨΩ ΜΙΑ ΣΕΙΡΑ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ
ΘΑ ΣΥΝΑΓΩΝΙΖΟΝΤΑΙ
ΕΠΑΞΙΑ ΤΟΝ ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ.

ΕΙΝΑΙ ΤΡΕΙΣ. ΕΓΩ ΘΑ'ΘΕΛΑ
ΝΑ ΓΙΝΩ ΚΥΝΗΓΟΣ
ΜΑΝΙΤΑΡΙΩΝ ΤΡΟΥΦΑΣ Η
ΜΑΚΑΡΟΝΑΔΩΝ.

ΕΙΝΑΙ Η ΣΤΙΓΜΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ.

ΚΙ ΕΓΩ ΘΑ ΓΙΝΩ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΤΗΣ
ΒΙΝΤΕΟΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ. ΓΙΑΤΙ;

ΤΙ ΠΑΕΙ ΝΑ ΠΕΙ ΓΙΑΤΙ;
ΕΣΥ ΡΩΤΗΣΕΣ.

ΟΧΙ, ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΘΕΛΩ
ΝΑ ΠΩ ΕΙΝΑΙ:
ΓΙΑΤΙ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ
ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ;

ΓΙΑ ΝΑ ΒΓΑΛΩ ΠΟΛΛΑ ΛΕΦΤΑ!

ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΑΚΑΛΥΨΩ
ΝΕΟΥΣ ΓΑΛΑΞΙΕΣ!

ΓΙΑ ΝΑ
ΒΟΗΘΗΣΩ ΤΗΝ
ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑ!

ΑΠΟ ΑΓΑΠΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ!

ΝΙΩΘΩ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ
ΤΟ ΠΕΠΡΩΜΕΝΟ
ΜΟΥ...

ΟΛΑ ΑΥΤΑ ΚΑΛΑ ΚΑΙ ΑΓΙΑ!

ΟΜΩΣ ΓΙΑΤΙ ΣΚΕΦΤΕΣΤΕ
ΤΑ ΛΕΦΤΑ; Ο ΘΕΙΟΣ
ΜΟΥ Ο ΤΑΚΗΣ ΛΕΕΙ ΟΤΙ
ΤΑ ΛΕΦΤΑ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ
ΣΗΜΑΣΙΑ.

ΜΗ ΜΟΥ ΠΕΙΣ ΤΩΡΑ ΟΤΙ
ΔΙΑΒΑΖΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗ ΣΚΕΨΗ
ΜΑΣ! Ε, ΛΟΙΠΟΝ, ΟΧΙ.
ΣΚΕΦΤΟΜΑΣΤΕ ΤΙ ΜΑΣ
ΑΡΕΣΕΙ. ΟΜΩΣ ΚΑΙ ΤΑ
ΛΕΦΤΑ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ!

ΚΙ ΑΝ ΔΗΛΑΔΗ ΔΕΝ
ΤΑ ΣΚΕΦΤΕΣΑΙ, ΑΝ ΔΕΝ
ΚΑΝΕΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ,
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΟΤΙ ΜΕΙΩΝΕΤΑΙ
Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ...

ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΑΠΛΩΣ
ΚΑΤΑΦΕΡΝΕΙΣ ΕΙΝΑΙ
ΝΑ ΧΑΝΕΙΣ ΤΟΝ
ΕΛΕΓΧΟ.

Ο ΘΕΙΟΣ ΤΑΚΗΣ; ΧΑΧΑ,
ΑΥΤΟΣ ΠΟΥ ΠΑΝΤΡΕΥΤΗΚΕ
ΤΗ ΖΑΜΠΛΟΥΤΗ;

Η ΛΑΪΚΗ ΣΟΦΙΑ ΛΕΕΙ: «ΚΑΛΛΙΟ ΓΑΪΔΟΥΡΟΔΕΝΕ ΠΑΡΑ ΓΑΪΔΟΥΡΟΓΥΡΕΥΕ».

ΓΙΑΤΙ ΟΜΩΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟΣΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ Ο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ; ΚΑΙ ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ;

Η ΕΠΙΝΟΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΚΑΙ ΜΕ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΣΗΜΕΡΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΙΔΙΟ ΠΡΑΓΜΑ!

ΘΑ ΕΛΕΓΑ ΟΤΙ
ΦΤΑΝΕΙ ΝΑ ΕΧΟΥΜΕ
ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ, ΕΤΣΙ
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ; ΠΑΜΕ ΓΙΑ
ΚΥΝΗΓΙ!

ΕΝΝΟΕΙΤΑΙ ΟΤΙ ΘΑ ΠΑΜΕ ΓΙΑ ΚΥΝΗΓΙ,
ΑΛΛΑ ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΝ Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ
ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΒΑΡΥΣ; ΚΙ ΑΝ ΤΑ ΜΑΜΟΥΘ
ΕΚΛΕΙΨΟΥΝ ΑΥΤΗΝ ΑΚΡΙΒΩΣ ΤΗ
ΣΤΙΓΜΗ; ΚΙ ΑΝ Ο ΣΜΙΛΟΔΟΝΤΑΣ
ΚΛΕΨΕΙ ΤΙΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΜΑΣ;

Η ΣΥΝΗΘΗΣ
ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΟΛΟΓΟΣ.
ΟΜΩΣ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΟΤΙ ΟΙ ΚΑΙΡΟΙ ΕΙΝΑΙ
ΔΥΣΚΟΛΟΙ ΚΑΙ
ΑΒΕΒΑΙΟΙ.

Η ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ (ΣΕ ΜΑΜΟΥΘ Η ΣΕ ΧΡΗΜΑ) ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΟΤΕ ΠΟΛΥ ΔΥΣΚΟΛΗ
ΔΟΥΛΕΙΑ, ΑΛΛΑ ΚΑΠΟΙΟΣ (Η ΜΑΛΛΟΝ Ο ΚΑΘΕΝΑΣ ΜΑΣ) ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΗΝ ΚΑΝΕΙ.

ΑΝ ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΔΕΝ
ΠΑΕΙ ΚΑΛΑ, ΘΑ
ΜΠΟΡΟΥΣΑΜΕ ΝΑ
ΦΑΜΕ ΠΙΤΣΑ!

ΔΕΝ ΕΧΕΙ
ΕΦΕΥΡΕΘΕΙ ΑΚΟΜΗ
Η ΠΙΤΣΑ.

ΕΝ ΤΩ ΜΕΤΑΞΥ, ΘΑ
ΉΝΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΝΑ
ΚΑΤΑΒΡΟΧΘΙΖΟΥΜΕ
ΛΙΓΟΤΕΡΑ ΜΑΜΟΥΘ...

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΕΥΚΟΛΟΤΕΡΟΣ
ΤΡΟΠΟΣ ΝΑ ΕΧΟΥΜΕ ΙΣΟΣΚΕΛΙΣΜΕΝΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ.

ΑΥΤΗ Η ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ
ΜΟΥ ΣΠΑΕΙ ΤΑ
ΝΕΥΡΑ! ΙΣΩΣ ΘΑ ΗΤΑΝ
ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΝΑ ΓΙΝΟΥΜΕ
ΒΕΤΖΕΤΕΡΙΑΝ...

ΔΕΝ ΝΟΜΙΖΩ, ΤΟ ΠΙΘΑΝΟΤΕΡΟ ΕΙΝΑΙ
ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΑΜΕ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ,
ΑΝ ΟΧΙ ΤΑ ΙΔΙΑ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ. ΤΟ
ΜΟΝΟ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ
ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΠΡΟΒΛΕΠΟΥΜΕ ΑΠΟ ΠΡΙΝ,
ΣΤΟ ΜΕΤΡΟ ΤΟΥ ΔΥΝΑΤΟΥ.

ΕΠΙ ΤΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ,
ΕΧΕΙ ΕΦΕΥΡΕΘΕΙ
Η ΓΡΑΦΗ; ΑΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ
ΘΥΜΟΜΑΣΤΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ
ΕΙΣΡΟΕΣ ΚΑΙ ΕΚΡΟΕΣ
ΜΑΜΟΥΘ ΑΠ' ΕΞΩ...

ΚΑΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΣΩΣΤΑ
ΤΟΥΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥΣ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙ, ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΓΡΑΦΕΣ ΕΦΕΥΡΕΘΗΚΑΝ ΜΕ ΣΚΟΠΟ
ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ.

ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ, ΞΕΡΩ ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΩ ΟΤΑΝ
ΜΕΓΑΛΩΣΩ: ΘΑ ΕΦΕΥΡΩ ΜΙΑ ΤΕΛΕΙΑ
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΟΥ ΘΑ ΤΗΡΕΙ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟ
ΕΙΣΡΟΩΝ ΚΑΙ ΕΚΡΟΩΝ. ΕΤΣΙ ΘΑ ΜΠΟΡΕΙΤΕ
ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΤΕ ΕΥΚΟΛΟΤΕΡΑ ΤΗΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ

ΚΑΛΗ ΙΔΕΑ, ΔΕΝ ΣΕ ΕΙΧΑ
ΓΙΑ ΤΟΣΟ ΕΥΡΗΜΑΤΙΚΟ!

ΚΑΙ ΘΑ
ΒΟΗΘΗΣΕΙ
ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ
ΜΑΣ.

ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΚΥΛΟΥΣ
ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΜΑΣ.

1. ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Δουλειά, έσοδα, έξοδα, αποταμίευση, επιλογές... Οι φίλοι μας έπαθαν πονοκέφαλο: Θα είναι άραγε τόσο περίπλοκο το μέλλον; Σίγουρα θα είναι λιγότερο περίπλοκο και θα πάρουμε μεγαλύτερη ικανοποίηση, αν αρχίσουμε ευθύς αμέσως να **εξασκούμαστε** με μερικές βασικές έννοιες. Δεν είναι δύσκολες και θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε καλύτερα τον κόσμο στον οποίο ζούμε.

ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Το εισόδημα είναι **το άθροισμα των εισροών (εσόδων)** που αποκτάς από την εργασία σου ή αξιοποιώντας τα αγαθά που έχεις στην κατοχή σου. Υπάρχουν πολλές πηγές εισοδήματος, δηλαδή διαφορετικοί τρόποι για να βγάλεις χρήματα: κάποιοι έχουν **σταθερό εισόδημα** χάρη στον μισθό τους, όπως οι υπάλληλοι· άλλοι εργάζονται για τον εαυτό τους (αυτοαπασχόληση), όπως οι τεχνίτες, οι έμποροι ή οι ελεύθεροι επαγγελματίες (οι οποίοι έχουν **μεταβλητό εισόδημα**, ανάλογα με την ικανότητά τους να πωλούν τα προϊόντα τους, αλλά και ανάλογα με την εμπειρία τους και, κατά έναν τρόπο, με την τύχη τους)· υπάρχουν άνθρωποι που αντλούν εισόδημα από την **περιουσία** τους, για παράδειγμα νοικιάζοντας ένα σπίτι ή εισπράττοντας τόκους από επενδύσεις που έχουν κάνει.

Μια δουλειά μπορεί να αμείβεται καλύτερα ή χειρότερα για πολλούς λόγους: επειδή έχει μεγάλη ζήτηση, επειδή απαιτεί πολλές σπουδές ή μεγάλη εξειδίκευση και μόνο λίγοι μπορούν να την κάνουν. **Το να σπουδάσεις** και να μάθεις να κάνεις μια δουλειά καλά, όπως και το να εμβαθύνεις διαρκώς στις γνώσεις σου είναι στοιχεία που σου επιτρέπουν να αναζητήσεις καλύτερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας. Σε οποιαδήποτε ηλικία.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ

Υπάρχουν διαφορετικές κατηγορίες εισοδήματος:

- **Εισόδημα από μισθωτή εργασία:** π.χ. ο μισθός μιας δασκάλας.
- **Εισόδημα από αυτοαπασχόληση:** π.χ. το εισόδημα ενός οδοντιάτρου.
- **Εισόδημα επιχείρησης:** π.χ. το κέρδος ενός καταστήματος.
- **Εισόδημα από κεφάλαιο:** π.χ. οι τόκοι (όπως θα δούμε στο κεφάλαιο για την αποταμίευση).
- **Εισόδημα από ακίνητη περιουσία:** π.χ. το ενοίκιο ενός σπιτιού.
- **Άλλα εισοδήματα:** οτιδήποτε δεν ανήκει στις προηγούμενες κατηγορίες, όπως π.χ. το να κερδίσεις ένα λαχείο.

Ορισμένα είδη εισοδήματος ποικίλουν με την πάροδο του χρόνου περισσότερο από άλλα. Συνήθως το εισόδημα από μισθωτή εργασία υπόκειται σε μικρότερες διακυμάνσεις (προς τα κάτω ή προς τα πάνω) από ό,τι το εισόδημα από αυτοαπασχόληση ή το εισόδημα μιας επιχείρησης.

ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΣΕ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ

Το εισόδημα εξαρτάται από τις **επιλογές** που κάνουμε στη ζωή και στη δουλειά μας, αλλά όχι μόνο από αυτές: δεν έχουμε σχεδόν ποτέ πλήρη έλεγχο των πηγών του. Πώς θα καταφέρουμε λοιπόν να γίνουμε κύριοι της οικονομικής μας κατάστασης; Είμαστε άραγε στο έλεος των γεγονότων;

Όχι βέβαια! Μπορούμε να **προσαρμόσουμε** τα έξοδά μας με βάση τα έσοδά μας γιατί, αν κάνουμε το αντίθετο, δηλαδή προσπαθήσουμε να βγάλουμε περισσότερα χρήματα για να καλύψουμε τα έξοδα, είναι πολύ δύσκολο και επίσης επικίνδυνο. Ποιος είναι ο κίνδυνος; Ο κίνδυνος είναι να «ζεις πάνω από τις δυνατότητές σου» και τελικά να καταλήγεις να χρωστάς!

ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ

Πώς λοιπόν μπορούμε να μάθουμε να ξεδεύουμε συνετά τα χρήματά μας; Το πρώτο ουσιαστικό βήμα είναι το εξής: δεν πρέπει να συγχέουμε τις **ανάγκες**, δηλαδή πράγματα χωρίς τα οποία δεν μπορούμε να κάνουμε, με τις **επιθυμίες**, δηλαδή πράγματα που θα μας άρεσε να αποκτήσουμε. Ιδού κάποια παραδείγματα αναγκών: το φαγητό, η θέρμανση, η εκπαίδευση... Παραδείγματα επιθυμιών: το τελευταίο μοντέλο ενός smartphone, ένα μοδάτο κούρεμα... Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να εγκαταλείψουμε τις επιθυμίες μας· μόνο ότι πρέπει να ιεραρχήσουμε τι είναι σημαντικό και τι λιγότερο ή/και καθόλου απαραίτητο.

Οι ήρωες του κόμικ έχουν δίκιο: για να έχει μια περιπέτεια αίσιο τέλος, πρέπει τα πράγματα να προχωρούν βάσει σχεδίου. Το ίδιο ισχύει και με τα χρήματα. **Προγραμματισμός** σημαίνει σχεδιασμός του τι πρόκειται να κάνουμε, χρησιμοποιώντας σύνεση, αξιόπιστες πληροφορίες και μερικά εργαλεία που μας βοηθούν να κάνουμε σωστά τους υπολογισμούς. Το πιο σημαντικό εργαλείο είναι ο **προϋπολογισμός (budget)**.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ BUDGET;

Η λέξη budget (στα ελληνικά «προϋπολογισμός») είναι αγγλική και χρησιμοποιείται στη λογιστική· προέρχεται μάλιστα από τη γαλλική λέξη bougette που σημαίνει «πορτοφολάκι», «τσαντούλα». Στην πραγματικότητα όμως, το budget είναι ένα έγγραφο **πρόβλεψης** όσων πιστεύουμε ότι θα είναι τα έσοδά μας και όσων πιστεύουμε ότι θα δαπανήσουμε σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, π.χ. μία εβδομάδα.

ΩΡΑ ΓΙΑ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ

Τι είναι ο προϋπολογισμός; Είναι ένα έγγραφο που **συγκρίνει** τα θετικά και αρνητικά στοιχεία που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του εισοδήματός μας ή του πλούτου μας. Όπως είπαμε, το **εισοδήμα** είναι η ροή εσόδων που είμαστε σε θέση να αποκτήσουμε σε μια χρονική περίοδο, π.χ. ενός έτους. Ο **πλούτος**, αντίθετα, είναι μέσο μέτρησης της αξίας των περιουσιακών στοιχείων που κάποιος κατέχει σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή (π.χ. στις 31 Δεκεμβρίου). Ο πλούτος δεν εξαρτάται μόνο από το πόσο καλός είσαι στο να κερδίζεις ή να αποταμιεύεις χρήματα, αλλά και από γεγονότα που δεν έχουν να κάνουν με τις δικές σου ικανότητες, όπως είναι π.χ. μια κληρονομιά. Προτού ξεκινήσεις μια δραστηριότητα, καταρτίζεις έναν προϋπολογισμό και κάνεις μια πρόβλεψη. Στη λήξη της δραστηριότητας ή μιας χρονικής περιόδου, αντίθετα, καταρτίζεις ένα άλλο συνοπτικό έγγραφο, τον **ισολογισμό**, ο οποίος σου δίνει μια εικόνα τού πώς πήγαν τα πράγματα σε σύγκριση με ό,τι είχες αρχικά προβλέψει. Και στις δύο περιπτώσεις, συγκρίνονται τα έσοδα και τα έξοδα, οι «πιστώσεις» και οι «χρεώσεις» (τα συν και τα πλην, δηλαδή) και διαπιστώνονται τυχόν ανισορροπίες προκειμένου να ληφθούν ανάλογες αποφάσεις.

Σε έναν προϋπολογισμό ή ισολογισμό, εμφανίζονται οι «εγγραφές» που περιγράφουν τους διαφορετικούς τύπους πιθανών **εισροών** και **εκροών**. Κάθε εγγραφή στη συνέχεια συμπληρώνεται με αριθμούς, που αντιστοιχούν σε **ταμειακές ροές**, δηλαδή κινήσεις χρημάτων. Οι εγγραφές μπορεί να είναι τακτικές ή έκτακτες. Οι τακτικές επαναλαμβάνονται με περιοδικότητα όπως, για παράδειγμα, τα χρήματα για το κουλούρι που αγοράζεις κάθε πρωί ή το χαρτζιλίκι που παίρνεις κάθε εβδομάδα· οι έκτακτες είναι αυτές που συμβαίνουν περιστασιακά, μία φορά μόνο ή σπάνια, όπως τα χρήματα για την αγορά ενός νέου σακιδίου ή ένα δώρο για το πάρτι στο οποίο σε προσκάλεσαν.

🕒 Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΤΩΝ ΣΠΗΛΑΙΩΝ

Ο **προγραμματισμός** είναι σημαντικός (όπως είδαμε στο κόμικ, ήταν σημαντικός και στην προϊστορική εποχή)! γι' αυτό πρέπει να εξασκηθείς να τον κάνεις σωστά, δίνοντας προσοχή στον τρόπο με τον οποίο απεικονίζονται οι αριθμοί. Στην αποθήκη των μαμούθ, που παρουσιάζεται παρακάτω, υπάρχει πρόβλημα. Αφού συμπληρώσετε το υπόλοιπο των μαμούθ που βρίσκονται στην αποθήκη, αναδιατυπώστε τον προγραμματισμό των μαμούθ που θα φαγωθούν, ώστε να λυθεί.

ΗΜΕΡΑ	ΜΑΜΟΥΘ ΠΟΥ ΠΙΑΣΑΜΕ	ΜΑΜΟΥΘ ΠΟΥ ΘΑ ΦΑΜΕ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΜΑΜΟΥΘ
1	1	1/2	
2	0	1/4	
3	0,5	1/4	
4	1/2	1/2	
5	0	1/4	
6	0	0,25	
7	0	1/4	

🕒 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Δεν είναι πάντα εύκολο να καταλάβουμε αν διαχειριζόμαστε ορθά τα χρήματά μας, αν μπορούμε να αντέξουμε οικονομικά όσα επιθυμούμε να αγοράσουμε στο κοντινό μέλλον ή αν πρέπει να εξετάσουμε κάποιες περικοπές δαπανών. Γιατί λοιπόν δεν δοκιμάζεις να γράψεις τον δικό σου προϋπολογισμό για να μάθεις αν τα έσοδά σου επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες και τις επιθυμίες σου;

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ →

🕒 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Στην επόμενη σελίδα θα βρεις ένα απλοποιημένο σχεδιάγραμμα για να συντάξεις έναν **εβδομαδιαίο προϋπολογισμό**, με επτά στήλες, μία για κάθε ημέρα της εβδομάδας και με γραμμές για τα έσοδα και τα έξοδα (αν δεν φτάσουν, μπορείς να προσθέσεις κι άλλες).

Ποια είναι τα έσοδα; Το χαρτζιλίκι που λαμβάνεις κάθε εβδομάδα, τα 5 ευρώ παραπάνω που σου δίνει η γιαγιά ή η θεία, αλλιά και τα χρήματα που μπορεί να σου δώσουν οι γονείς σου για το σάντουιτς στο σχολείο ή σαν δώρο για τα γενέθλιά σου. Τα έξοδα, αντίθετα, μπορεί να είναι τα χρήματα για τα τσιπς που σου έρχεται λιγούρα να φας, για αυτοκόλλητα ή κάρτες που μπορεί να αγοράσεις από το περίπτερο ή για ένα κόμικ. Κάθε έσοδο και έξοδο αναγράφεται στην αντίστοιχη στήλη, με την αξία σε ευρώ δίπλα του, κάτω από τη συγκεκριμένη μέρα της εβδομάδας. Αν θες, μπορείς να επισημάνεις τα έσοδα με μπλε χρώμα και τα έξοδα με κόκκινο ή/και με τα σύμβολα συν (+) και μιν (-) αντίστοιχα.

Ένα από τα πιο απλά πράγματα που μπορείς να κάνεις είναι να ελέγξεις αν το σύνολο είναι «πλεονασματικό»/«θετικό», δηλαδή αν το άθροισμα των ταμειακών ροών φέρει το σύμβολο «συν», ή «παθητικό»/«αρνητικό», δηλαδή το αποτέλεσμα φέρει το σύμβολο «μιν»: ακριβώς όπως γίνεται στα μαθηματικά με τους θετικούς και αρνητικούς αριθμούς. Το αρχικό υπόλοιπο είναι το ποσό από το οποίο ξεκινάς, δηλαδή τα χρήματα που έχεις ήδη στον κουμπαρά σου.

Κάποιες συμβουλές: Αν, για παράδειγμα, οι γονείς σου σού δίνουν 1,50 ευρώ κάθε πρωί για να πάρεις σάντουιτς, μπορείς να γράψεις κάτω από την εγγραφή ΕΣΟΔΑ «χρήματα για το σάντουιτς» και να προσθέτεις +1,50 κάθε μέρα που πας στο σχολείο (π.χ. από Δευτέρα έως Παρασκευή). Αν αγοράζεις κάθε μέρα μία τυρόπιτα που κοστίζει 1,40 ευρώ, μπορείς να γράψεις κάτω από τα ΕΞΟΔΑ «Τυρόπιτα» και να καταχωρείς -1,40 ευρώ κάθε μέρα που αγοράζεις τυρόπιτα.

ΓΥΡΙΣΕ ΣΕΛΙΔΑ ΚΑΙ ΓΡΑΨΕ ΤΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΣΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

	ΔΕΥΤΕΡΑ	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΠΕΜΠΤΗ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΣΑΒΒΑΤΟ	ΚΥΡΙΑΚΗ
Αρχικό υπόλοιπο	20						

ΤΑΜΕΙΑΚΕΣ ΡΟΕΣ

ΕΣΟΔΑ	ΔΕΥΤΕΡΑ	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΠΕΜΠΤΗ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΣΑΒΒΑΤΟ	ΚΥΡΙΑΚΗ
Χρήματα για το δεκατιανό	2						
Δώρο γενεθλίων	25						
Χαρτζιλίκι	15						

ΕΣΟΔΑ	ΔΕΥΤΕΡΑ	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΠΕΜΠΤΗ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΣΑΒΒΑΤΟ	ΚΥΡΙΑΚΗ
Δεκατιανό	3						
Κόμικ	4						
Καθημερινό υπόλοιπο	35						

	ΔΕΥΤΕΡΑ	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΠΕΜΠΤΗ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΣΑΒΒΑΤΟ	ΚΥΡΙΑΚΗ
Τελικό υπόλοιπο	20						

ΚΑΙ, ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ, ΤΙ ΚΑΝΟΥΜΕ;

Ο προγραμματισμός είναι μια συνεχής άσκηση **πρόβλεψης** και **ελέγχου** των εσόδων και των εξόδων, και οι προβλέψεις πρέπει να γίνονται με σύνεση. Στη ζωή, πρέπει να είμαστε γενικά αισιόδοξοι· όμως, σε ό,τι αφορά τους λογαριασμούς, δεν πρέπει να πετάμε στα σύννεφα! Οι επαληθεύσεις χρησιμεύουν για να ελέγχουμε αν οι προβλέψεις είναι ακριβείς και να παρεμβαίνουμε εγκαίρως σε περίπτωση που είναι λάθος: π.χ. διαγράφοντας ή αναβάλλοντας ένα έξοδο, αν τα έσοδα είναι λιγότερα από τα προβλεπόμενα.

Ας δούμε μερικά απλά βήματα που θα μας βοηθήσουν στην πρόβλεψη αλλά και στον έλεγχο των εσόδων και εξόδων.

Το πρώτο βήμα έχει να κάνει με τα έξοδα: πρέπει να καταλάβουμε ποια μπορούμε να μειώσουμε, ποια μπορούμε να αναβάλουμε και ποια να αποφύγουμε. **Σε έναν καλό προγραμματισμό, τα έξοδα πρέπει να είναι λιγότερα από τα έσοδα.**

Το επόμενο βήμα έγκειται στο να καταλάβουμε αν μπορούμε να **βελτιώσουμε τα έσοδά μας** και με ποιον τρόπο. Μπορούμε π.χ. να δουλέψουμε περισσότερο ή να ζητήσουμε αύξηση από το αφεντικό μας ή να πουλήσουμε κάτι που δεν χρειάζομαστε άλλο πια. Μπορούμε ακόμη και να ζητήσουμε να δανειστούμε ένα χρηματικό ποσό· όμως αυτό σημαίνει ότι μετά θα πρέπει να το επιστρέψουμε (όταν φτάσουμε στο κεφάλαιο 5, θα μάθουμε περισσότερα για αυτό το θέμα).

ΒΕΒΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΕΣ

Έως εδώ έχεις βάλει στον προϋπολογισμό σου (δηλαδή έχεις προγραμματίσει) τα έσοδα και τα έξοδα για τα οποία είσαι σίγουρος. Στη ζωή και στους προϋπολογισμούς όμως υπάρχουν και πράγματα για τα οποία δεν υπάρχει βεβαιότητα, όπως απροσδόκητα έξοδα. Κάποια παραδείγματα; Ένα πρόστιμο, ένα δώρο για ένα πάρτι που δεν πίστευες ότι θα σε καλούσαν, μια ληστεία! Ο καλός σχεδιασμός θα πρέπει πάντα να περιέχει ένα αποθεματικό για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων καταστάσεων, δηλαδή ένα χρηματικό ποσό που βάζεις στην άκρη για ώρα ανάγκης, γιατί ποτέ δεν ξέρεις.

🕒 Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΘΥΜΙΩΝ

Μια στιγμή, παρακαλώ! Οι επιθυμίες δεν είναι τόσο απαραίτητες όσο οι ανάγκες, αλλιώς αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να τις έχουμε. Απλά πρέπει να διαλέξουμε φτάνει να σκεφτούμε προσεκτικά τι είναι σημαντικότερο για μας και να καταλάβουμε, μέσω του περίφημου προϋπολογισμού μας, αν και πώς μπορούμε να το πραγματοποιήσουμε.

Δοκίμασε να δημιουργήσεις έναν **ετήσιο προϋπολογισμό**, διαιρούμενο στους δώδεκα μήνες του έτους, έχοντας κατά νου τις πιο απαιτητικές επιθυμίες (π.χ. ένα ποδήλατο, έναν υπολογιστή, ένα καθαρόαιμο άλογο) και όρισε πόσα λεφτά πρέπει να βάζεις στην άκρη κάθε μήνα για να τις πραγματοποιήσεις. Κατόπιν, έλεγξε τακτικά για να δεις αν μπορείς να τηρήσεις το πρόγραμμά σου: είναι μια πολύ χρήσιμη άσκηση! Είναι πολύ πιθανό, καθώς περνούν οι εβδομάδες, να διαπιστώσεις ότι εκείνο που θεωρούσες απολύτως «απαραίτητο» δεν σου είναι πια τόσο σημαντικό.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟ ΚΑΛΟ

Σίγουρα θα έχεις ακούσει τους γονείς σου να μιλούν για **φόρους** και μάλιστα όχι με μεγάλη χαρά... Στην πραγματικότητα, όλοι οι φόροι (φόροι και τέλη) είναι έξοδα, εγγραφές με αρνητικό πρόσημο στους προϋπολογισμούς κάθε νοικοκυριού και κάθε επιχείρησης. Είναι όμως και αναγκαία θυσία που πρέπει να κάνουμε, αν θέλουμε να ζούμε στην κοινωνία με τους άλλους ανθρώπους... κι έχει, όπως θα δούμε, ένα αντάλλαγμα. Όλα τα εισοδήματα **φορολογούνται από το κράτος**. Αυτό σημαίνει ότι το κράτος παίρνει ένα μέρος τους, μεταξύ άλλων και για να το **αναδιανείμει** υπέρ της συλλογικότητας, δηλαδή στον καθένα από εμάς. Το μέγεθος και ο τρόπος της εν λόγω αναδιανομής μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με τις δυνατότητες του κρατικού προϋπολογισμού και την πολιτική βούληση των κυβερνήσεων.

Αυτοί που πληρώνουν φόρους ονομάζονται **φορολογούμενοι**.

Πόσο όμως πρέπει να πληρώσουν; Εξαρτάται! Το άρθρο 4, παράγραφος 5 του Συντάγματος της Ελλάδας ορίζει τα εξής: «Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη,

ανάλογα με τις δυνάμεις τους», πράγμα που σημαίνει, με απλά λόγια, ότι όσοι έχουν υψηλότερα εισοδήματα πρέπει να πληρώνουν αναλογικά περισσότερο.

Οι φόροι υπήρχαν πάντα· χάρη σε αυτούς, το κράτος χρηματοδοτεί τις **δημόσιες δαπάνες** και παρέχει στους πολίτες πολυάριθμες υπηρεσίες: π.χ. τους δρόμους, τα δημόσια νοσοκομεία, τα δημόσια σχολεία και νηπιαγωγεία, τη συντήρηση των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών αγαθών και των μουσείων, τα εθνικά πάρκα, τις δαπάνες που απαιτούνται σε περίπτωση φυσικών καταστροφών, όπως και τους μισθούς των γιατρών, των νοσοκόμων, των εκπαιδευτικών, των αρχών επιβολής του νόμου, αλλά και τη βοήθεια προς τους μη έχοντες επαρκές εισόδημα και πολλά άλλα... Συνεπώς, σε κανέναν δεν αρέσει να πληρώνει φόρους· όμως όλοι ωφελούμαστε σε κάποιο βαθμό από αυτό το σύστημα και, σε κάθε περίπτωση, πρόκειται για υποχρέωση που πηγάζει από το Σύνταγμα της χώρας μας και είναι θεμελιώδης, αφού μας επιτρέπει να ζούμε σε μια δίκαιη και λειτουργική κοινωνία.

🔍 ΑΣ ΤΟ ΕΞΗΓΗΣΟΥΜΕ ΛΙΓΟ

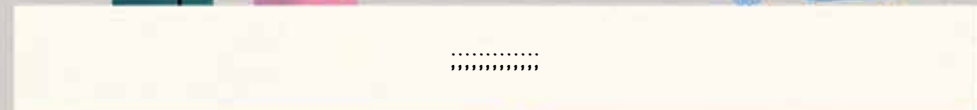
Οι **φόροι ή τα τέλη** είναι η υποχρεωτική εισφορά που ζητά το κράτος από τους πολίτες (συντά στην καθομιλουμένη μιλάμε για φόρους, ακόμη κι αν πρόκειται για τέλη).

Τα **τέλη ή παράβολα ή εισφορές** καταβάλλονται μόνο όταν χρησιμοποιούμε μια συγκεκριμένη δημόσια υπηρεσία (πανεπιστημιακό τέλος, εισφορά για φάρμακα και υγειονομικές υπηρεσίες, εισφορά στην κρατική τηλεόραση ΕΡΤ, κ.λπ.).

Οι φόροι υπολογίζονται επί του εισοδήματος, επί της κατανάλωσης και του πλούτου, και παρέχουν ένα έσοδο που το κράτος χρησιμοποιεί για να πληρώσει, ό,τι απαιτείται προκειμένου να παρέχει υπηρεσίες προς όλους τους πολίτες.

Η ΜΑΜΑ ΕΠΙΣΗΣ ΛΕΕΙ: ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΤΗΝ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ.

ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΛΟΙΠΟΝ... ΤΙ ΑΞΙΑ ΕΧΕΙ ΕΝΑΣ ΟΜΑΡΙΝΟ;

ΑΣ ΠΟΥΜΕ ΟΤΙ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΠΕΙΡΑΜΑ.
ΜΕΧΡΙ ΣΤΙΓΜΗΣ, ΤΟ ΕΧΕΙ ΥΙΟΘΕΤΗΣΕΙ
ΜΟΝΟ Ο ΘΟΔΩΡΗΣ.

Ο ΘΟΔΩΡΗΣ ΔΟΚΙΜΑΣΕ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΕΙ
ΕΝΑ ΣΑΝΤΟΥΙΤΣ. ΟΜΩΣ ΤΟ ΑΓΟΡΙ ΣΤΟ
ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ ΕΙΠΕ ΟΤΙ ΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΔΕΝ
ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΚΑΜΙΑ ΧΩΡΑ, ΑΡΑ
ΔΕΝ ΠΗΡΕ ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΤΙΠΟΤΑ.

ΚΑΙ ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ
ΑΓΟΡΑΣΕΙΣ Μ'ΑΥΤΟ;

ΤΟ ΑΓΟΡΙ ΗΤΑΝ
ΠΟΛΥ ΕΥΓΕΝΙΚΟ...

ΠΑΡΑΞΕΝΟ ΠΕΙΡΑΜΑ, ΟΧΙ ΠΟΛΥ ΠΕΤΥΧΗΜΕΝΟ ΑΛΛΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙ! ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ
ΑΓΟΡΑΣΕΙΣ ΤΙΠΟΤΑ ΜΕ ΑΥΤΟ. ΑΝ
ΟΜΩΣ ΗΜΑΣΤΑΝ ΜΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΟΥ ΘΑ
ΤΟ ΥΙΟΘΕΤΟΥΣΑΜΕ ΚΑΙ ΠΑΡΗΓΑΜΕ ΚΑΙ
ΑΝΤΑΛΛΑΣΣΑΜΕ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΚΑΘΕ
ΛΟΓΗΣ, ΤΟΤΕ ΣΙΓΟΥΡΑ Ο ΟΜΑΡΙΝΟ ΘΑ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΕ ΠΕΡΙΦΗΜΑ!

Α ΜΠΡΑΒΟ...
ΠΕΡΙΕΓΡΑΦΕΣ ΜΟΛΙΣ ΤΗΝ
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΜΑΣ.

ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΜΑΣ
ΝΟΜΙΣΜΑ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
ΑΛΛΟ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩ...

ΚΑΙ ΑΣ ΜΗΝ ΕΞΕΧΝΑΜΕ
Ο ΝΟΜΟΣ ΔΙΝΕΙ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ
ΝΑ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΕΠΙΣΗΜΟ ΝΟΜΙΣΜΑ
(ΒΑΣΙΚΑ, ΤΗ ΔΙΝΕΙ ΣΤΗΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ).

ΓΕΙΑ ΣΟΥ, ΚΟΡΙΤΣΙ! ΣΕ Ο,ΤΙ ΑΦΟΡΑ ΤΟ
ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ, ΜΟΥ ΕΧΕΙ ΜΕΙΝΕΙ ΜΟΝΟ
ΕΝΑ ΕΥΡΩ ΚΑΙ ΠΕΙΝΑΩ ΣΑΝ ΛΥΚΟΣ.
ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΕΙΣ;

ΝΑ 'ΤΟΣ ΠΑΛΙ, Ο ΕΞΥΠΝΑΚΙΑΣ. ΓΙΑΤΙ
ΔΕΝ ΒΑΖΕΙΣ ΤΟ ΜΥΑΛΟ ΣΟΥ ΝΑ
ΔΟΥΛΕΥΕΙ ΚΑΙ ΝΑ ΔΕΙ ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ Ν'
ΑΓΟΡΑΣΕΙΣ Μ' ΕΝΑ ΕΥΡΩ;

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΚΑΘΕ ΕΥΡΩ ΜΕ ΣΥΝΕΣΗ ΚΑΙ ΕΝΑ
ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΩΣΤΟ ΜΕΡΟΣ ΓΙΑ ΝΑ ΤΗ ΔΙΔΑΧΘΕΙ ΚΑΠΟΙΟΣ.

ΜΜΜ, ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ! ΘΑ ΕΤΡΩΓΑ ΜΙΑ
ΣΟΚΟΛΑΤΑ... ΑΥΤΕΣ ΕΔΩ ΚΟΣΤΙΖΟΥΝ ΚΑΙ ΟΙ
ΔΥΟ ΑΠΟ 1 ΕΥΡΩ

ΚΑΙ ΠΟΣ ΘΑ
ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ;

ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΑΥΤΗΝΗΣ ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΟ,
ΟΜΩΣ ΤΟ ΑΛΛΟ ΜΟΙΑΖΕΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ...

ΑΥΤΟ ΔΕΝ ΘΑ ΕΛΕΓΑ ΟΤΙ
ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΕΣΗ. ΠΡΩΤΑ ΝΑ
ΚΟΙΤΑΣ ΤΟ ΒΑΡΟΣ, ΟΠΩΣ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΤΙΜΗ ΑΝΑ ΚΙΛΟ.

Η ΜΙΑ ΚΟΣΤΙΖΕΙ 100 ΕΥΡΩ ΤΟ ΚΙΛΟ ΚΑΙ Η
ΑΛΛΗ 10 ΕΥΡΩ ΤΟ ΚΙΛΟ. ΚΑΙ ΔΕΝ ΠΙΣΤΕΥΩ
ΠΩΣ ΜΟΙΑΖΕΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ:
ΕΙΝΑΙ ΟΝΤΩΣ ΠΟΛΥ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ!

ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ ΤΗΣ ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ

ΘΑ ΠΑΡΩ ΤΗ
ΜΕΓΑΛΗ, ΦΥΣΙΚΑ!

ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΣΑΜΕ,
ΧΑΖΟΥΛΗ. ΚΟΙΤΑ ΤΩΡΑ
ΛΙΓΟ ΤΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ.

ΑΣ ΜΗ ΛΗΣΜΟΝΟΥΜΕ ΟΤΙ Η ΤΙΜΗ ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟ ΑΛΛΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ. ΓΙΑ
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ, ΤΟ ΙΔΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΟΣΤΙΖΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΟΤΑΝ ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΜΙΑ
ΔΙΑΣΗΜΗ ΜΑΡΚΑ ΠΟΥ ΕΠΕΝΔΥΕΙ ΠΟΛΥ ΣΤΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ.

ΜΜΜ... Η ΜΕΓΑΛΗ ΓΡΑΦΕΙ:
ΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΟ ΜΕΙΓΜΑ 90%. ΑΛΕΥΡΟ
ΞΥΛΟΥ 10%. ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΙΧΝΗ
ΚΑΚΑΟ. ΟΚ, ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ, ΤΙ ΛΕΣ:
ΝΑ ΤΗΝ ΠΑΡΩ;

ΔΕΝ ΠΑΙΡΝΕΙΣ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΜΙΑ
ΜΠΑΝΑΝΑ; ΜΕ 1 ΕΥΡΩ ΘΑ ΠΑΡΕΙΣ
ΜΙΣΟ ΚΙΛΟ ΚΑΙ ΘΑ ΣΟΥ ΚΑΝΕΙ ΚΑΙ
ΚΑΛΟ. Ή ΚΑΝΕΝΑ ΚΟΚΚΑΛΑΚΙ ΚΑΙ ΓΙΑ
ΜΕΝΑ; ΤΕΛΟΣ ΠΑΝΤΩΝ, ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ
ΕΣΥ! ΑΡΚΕΙ ΝΑ ΞΕΡΕΙΣ ΠΟΥ ΘΑ ΠΑΝΕ
ΤΑ ΛΕΦΤΑ ΣΟΥ.

ΕΝΤΑΞΕΙ, ΤΩΡΑ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΚΑΝΩ ΜΙΑ
ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ, ΠΟΥ
ΒΑΣΙΖΕΤΑΙ ΣΕ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΘΑ
ΜΟΥ ΕΠΙΤΡΕΨΕΙ ΝΑ ΤΡΩΩ ΣΟΥΠΕΡ
ΔΕΚΑΤΙΑΝΑ ΑΠΟ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ.

ΝΑΙ, ΒΕΒΑΙΑ, ΑΛΛΑ ΛΥΠΑΜΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΟΜΑΡΙΝΟ... ΜΗΠΩΣ ΝΑ ΔΟΚΙΜΑΣΟΥΜΕ
ΜΕ ΤΟ ΘΟΔΩΛΛΑΡΟ;

ΕΚΑΝΕΣ ΤΟΣΗ ΩΡΑ ΓΙΑ ΝΑ
ΑΠΟΦΑΣΙΣΕΙΣ, ΠΟΥ ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ
ΕΦΤΑΣΕ Η ΩΡΑ ΤΟΥ ΔΕΙΠΝΟΥ!
ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ, ΕΒΑΛΕΣ ΣΤΗΝ
ΑΚΡΗ 1 ΕΥΡΩ.

2. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Το **χρήμα** είναι αρχαία ανθρώπινη επινόηση, η οποία, απλοποιώντας το εμπόριο, μας γλιτώνει από τον κοπιαστικό αντιπραγματισμό, δηλαδή την ανταλλαγή ενός εμπορεύματος με ένα άλλο. Φυσικά, ο κόσμος σήμερα είναι πολύ πιο περίπλοκος από ό,τι στο παρελθόν, όμως οι αρχές που διέπουν τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των ανθρώπων παραμένουν πάντα οι ίδιες. Αν λοιπόν μάθουμε τι είναι τα χρήματα και πώς λειτουργούν, θα μπορέσουμε να τα χρησιμοποιήσουμε για να κάνουν τη δουλειά για την οποία δημιουργήθηκαν: να καθιστούν τη ζωή μας ευκολότερη.

ΓΙΑΤΙ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΧΡΗΜΑΤΑ

Τι είναι το χρήμα; Είναι καταρχήν αντικείμενο με **συμβολική αξία**, η οποία βασίζεται πολύ απλά στο γεγονός ότι όλοι την αναγνωρίζουμε. Μοιάζει λίγο με κάποιο πιόνι στο σκάκι: η βασίλισσα, π.χ., έχει τη «δύναμη» να μετακινηθεί προς όλες τις κατευθύνσεις για τον απλό λόγο ότι όλοι οι παίκτες συμφωνούν με αυτό τον κανόνα. Για να λειτουργήσει το χρήμα, είναι λοιπόν απαραίτητο να υπάρχουν κανόνες που σέβονται όλοι. Αν δεν υπήρχαν, τα χρήματα δεν θα είχαν καμία αξία. Στις σύγχρονες κοινωνίες, το κράτος είναι που ορίζει αυτούς τους κανόνες και δίνει την εξουσία έκδοσης χρήματος στην κεντρική τράπεζα. Όπως θα δούμε και παρακάτω, ο δρόμος για να φτάσουμε σε αυτό το **νόμισμα εμπιστοσύνης** ήταν μακρύς.

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Μια κεντρική τράπεζα είναι ένας φορέας με κύριο καθήκον την προστασία της αξίας των αποταμιεύσεων και του χρήματος γενικότερα, στο πέρασμα του χρόνου. Για την εκπλήρωση αυτού του καθήκοντος, ασκεί ορισμένες εξουσίες που επηρεάζουν το κόστος και την ποσότητα του χρήματος, και άλλες που επιτρέπουν να εποπτεύει το έργο των εμπορικών τραπεζών.

Τα χρήματα που χρησιμοποιούμε σήμερα έχουν αξία για όλους: ο νόμος υποχρεώνει τους ανθρώπους να δέχονται τα χρήματα ως

μέσο πληρωμής και γι' αυτό όλα τα χαρτονομίσματα και τα μεταλλικά κέρματα ενός κράτους αποκαλούνται **νόμιμο χρήμα**.

Τα χρήματα έχουν διαφορετικές λειτουργίες. Χρησιμεύουν ως **μέσο συναλλαγής** για την αγορά **αγαθών**, την αμοιβή της δουλειάς εκείνων που παράγουν και πωλούν τα αγαθά (για παράδειγμα, στην περίπτωση ενός βιβλίου, την αμοιβή των παραγωγών χαρτιού και εκείνων που κατασκευάζουν τα μελάνια) ή για την αγορά **υπηρεσιών**, δηλ. την αμοιβή της εργασίας εκείνων που έχουν όσες γνώσεις και δεξιότητες χρειαζόμαστε (για παράδειγμα, την εργασία του μηχανικού, του γιατρού που σε επισκέπτεται στο σπίτι, του αγαπημένου σου δασκάλου, του προγραμματιστή του βιντεοπαιχνιδιού που σου αρέσει τόσο πολύ...). Επίσης, το χρήμα έχει **λογιστική αξία**: είναι ένα κοινό σημείο αναφοράς ώστε όλες οι τιμές να εκφράζονται με μια ενιαία μονάδα μέτρησης, για να μπορούμε να τις συγκρίνουμε και να κάνουμε όλους τους αναγκαίους υπολογισμούς, είτε πρόκειται για την αγορά ενός παγωτού είτε για τους ισολογισμούς μεγάλων εταιριών ή κρατών. Δεν είναι όμως μόνο αυτό: το χρήμα τείνει να διατηρεί την αξία του στο πέρασμα του χρόνου (εντός συγκεκριμένων πλαισίων, όπως θα δούμε αργότερα) και άρα χρησιμεύει ως **μέσο αποθήκευσης αξίας**. Μπορείς να βάλεις χρήματα στην άκρη και να τα χρησιμοποιήσεις στο μέλλον, θεωρώντας ότι στο μεταξύ θα διατηρήσουν την **αγοραστική** τους **δύναμη**, την ικανότητα δηλ. να αγοράζεις με αυτά τα ίδια πράγματα. Όταν βάζεις χρήματα στην τράπεζα, λέμε ότι τα «καταθέτεις». Η **κατάθεση** είναι η βάση της **αποταμίευσης** (για την οποία θα συζητήσουμε εκτενώς αργότερα, στο κεφάλαιο 4).

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΣ

Ας φανταστούμε πως ζούμε σε μια εποχή όπου δεν υπάρχουν ακόμη τα χρήματα. Είμαστε καλοί καλλιεργητές κρεμμυδιών και έχουμε πολλά κρεμμύδια στην καλύβα μας, τόσα που το υπόλοιπο χωριό την αποφεύγει λόγω της έντονης μυρωδιάς. Κάποια στιγμή, τα

κρεμμύδια μας έχουν γίνει τόσα πολλά που χρειάζεται καρότσι για να τα μεταφέρουμε. Στην περιοχή μας υπάρχει ένας πολύ καλός κατασκευαστής καροτσιών και προσπαθήσαμε να του προτείνουμε μια **ανταλλαγή**: 1 κρεμμύδι για 1 καρότσι. Ο κατασκευαστής καροτσιών είναι πρωτόγονος και δεν καταλαβαίνει από εμπόριο, γι' αυτό και αρνείται, αλλά μετά από διαπραγμάτευση φτάνουμε να του προτείνουμε 1.000 κρεμμύδια για ένα καρότσι. Και πάλι, είναι ανυποχώρητος: δεν χρειάζεται κρεμμύδια γιατί δεν μπορεί να τα χωνέψει, λέει, και φεύγει. Μάλλον δεν θα είναι και τόσο εύκολο να βρούμε έναν τεχνίτη καροτσιών που να δεχτεί κρεμμύδια για πληρωμή. Αυτό δεν είναι παρά ένα παράδειγμα· όμως εξηγεί πώς η απλή ανταλλαγή εμπορευμάτων δεν είναι λειτουργική, γιατί πρέπει πάντοτε να υπάρχει **διπλή σύμπτωση αναγκών**, δηλαδή και οι δύο συμβαλλόμενοι να έχουν ακριβώς αυτό που χρειάζεται ο άλλος εκείνη τη στιγμή, πράγμα μάλλον απίθανο. Γι' αυτό χρειάστηκε κάποια μορφή νομίσματος. Στο πέρασμα των αιώνων, έχουν χρησιμοποιηθεί σαν χρήμα πολλά διαφορετικά αντικείμενα και υλικά, ακόμη και ζώα: κοχύλια, πήλινες ράβδοι, αλάτι (η ιταλική λέξη «salario», δηλαδή μισθός, προέρχεται από τη συνήθεια ανταλλαγής του αλατιού, που στα ιταλικά λέγεται sale, με άλλα εμπορεύματα), βόδια, πρόβατα, χρυσός κ.λπ. Αποκαλείτο **νόμισμα-εμπόρευμα**, επειδή είχε τη δική του αξία (όχι μόνο συμβολική, όπως στην περίπτωση των χαρτονομισμάτων σήμερα) και για να λειτουργήσει σωστά έπρεπε να είναι μεταβιβάσιμο, διαιρέσιμο και να μην αλλοιώνεται.

Η ΕΠΙΝΟΗΣΗ ΤΟΥ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

Σίγουρα ένα πρόβατο απείχε από την τέλεια μορφή νομίσματος (δεν είναι ακριβώς «διαιρέσιμο» και «μη αλλοιώσιμο»). Τα νομίσματα-εμπορεύματα δεν ήταν πάντα εύκολα στη χρήση, δημιουργούσαν πολλά προβλήματα· έτσι εφευρέθηκαν πραγματικά νομίσματα, δηλαδή χυτά **μεταλλικά κράματα** που έφεραν ανάγλυφο το σύμβολο του έθνους ή του βασιλιά, την «αξία» των οποίων, δηλαδή το περιεχόμενό τους σε πολύτιμο μέταλλο, εγγυόταν το ίδιο το κράτος. Τα πρώτα νομίσματα χρονολογούνται γύρω στον 6ο αιώνα π.Χ.

ΑΣΚΗΣΗ

Δοκίμασε να σχεδιάσεις το δικό σου χαρτονόμισμα, αντιλώντας έμπνευση από ένα πραγματικό. Βασίσου σε αυτό που απεικονίζεται παρακάτω και στα διάφορα στοιχεία του: το όνομα του νομίσματος, την αξία του, το σύμβολο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και το όνομα του Διοικητή, το σχέδιο και τα χαρακτηριστικά γνησιότητας ασφαλείας, τον σειριακό αριθμό. Φτιάξε το δικό σου χαρτονόμισμα, όπου θα εμφανίζονται όλα όσα βρίσκεις σε ένα χαρτονόμισμα των 5 ευρώ.

Όταν περάσαμε από τα νομίσματα που ήταν φτιαγμένα από πολύτιμο μέταλλο στα τραπεζογραμμάτια, αυξήθηκε σημαντικά η ικανότητά μας να «δημιουργούμε χρήμα». Πιλιότερα, η εν λόγω ικανότητα εξαρτιόταν από την ποσότητα του διαθέσιμου πολύτιμου μετάλλου: για να κοπεί ένα χρυσό νόμισμα χρειάζεται χρυσός, ενώ για να δημιουργήσεις ένα χαρτονόμισμα φτάνει να έχεις χαρτί.

και κόπηκαν στο Βασίλειο της Λυδίας στη Μικρά Ασία, δηλαδή μεταξύ ελληνικού και περσικού κόσμου. Το μεταλλικό νόμισμα ήταν πολύ χρήσιμο και για τη διαχείριση της **αποταμίευσης** (ένα μεταλλικό νόμισμα π.χ. δεν χαλάει)· δεν ήταν όμως πολύ βολικό για εμπορεύματα που έπρεπε να πληρωθούν με τεράστιες ποσότητες χρήματος, γιατί ήταν ογκώδες και είχε μεγάλο βάρος: δεν ήταν πρακτικό για τη μεταφορά ούτε και για την αποθήκευση. Βρέθηκε λύση για αυτά τα προβλήματα ήδη στον Μεσαίωνα, όταν ξεκίνησε η χρήση «νομισμάτων από χαρτί», δηλαδή **χαρτονομισμάτων** ή τραπεζογραμμάτων. Οι πρώτοι που τα εφηύραν ήταν οι Κινέζοι, όπως διαπίστωσε σε ένα ταξίδι του ο Μάρκο Πόλο: από τον 14ο αιώνα όμως οι τραπεζίτες στην Ευρώπη άρχισαν και εκείνοι να εκδίδουν «τίτλους» πίστωσης που μπορούσαν να αντικαταστήσουν τα νομίσματα.

ΑΣΦΑΛΕΣ ΧΡΗΜΑ

Επειδή τα τραπεζογραμμάτια γεννήθηκαν ως «κομμάτια χαρτιού», ήταν αναγκαίο να εφαρμοστούν ορισμένες τεχνικές που θα δυσκόλευαν την παραχάραξή τους. Για να εμποδίζουν τον οποιονδήποτε να τυπώνει δικά του χαρτονομίσματα, οι κεντρικές

τράπεζες υιοθετούν διάφορα **χαρακτηριστικά ασφαλείας κατά της παραχάραξης**: με υδατογραφήματα, εισαγωγή ειδικών υλικών, σχέδια που είναι δύσκολο να αναπαραχθούν, δημιουργία ταινιών με ολογράμματα κ.ο.κ.

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Αν κάθε κεντρική τράπεζα μπορεί να τυπώσει χρήμα, γιατί οι κεντρικές τράπεζες δεν τυπώνουν τεράστιες ποσότητες, ώστε να μπορούν να δώσουν σε όλους; Ακούγεται τέλειο και πράγματι έχει δοκιμαστεί πάρα πολλές φορές στην ιστορία της ανθρωπότητας· έχει όμως προκαλέσει πολύ περισσότερο κακό παρά καλό, μέσω ενός ύπουλου μηχανισμού που ονομάζεται «πληθωρισμός». Για να δούμε συνοπτικά τι μπορεί να συμβεί:

1. Η αξία ενός νομίσματος εξαρτάται από τα πράγματα που μπορείς να αγοράσεις με αυτό. Η κεντρική τράπεζα έχει τη δυνατότητα μέσα σε λίγες μέρες να τυπώσει περισσότερα χρήματα, αλλά δυστυχώς η ποσότητα των αγαθών που θα μπορεί ο κόσμος να αγοράσει με αυτά θα αυξηθεί με εξαιρετικά αργό ρυθμό.
2. Στο μεταξύ, οι άνθρωποι θα μπορούν να αγοράσουν περισσότερα αγαθά από ό,τι πριν, κι έτσι αυτά θα αρχίσουν να σπανίζουν: γι' αυτό οι τιμές θα αυξηθούν.
3. Όταν οι τιμές αυξάνονται, το χρήμα χάνει την αξία του, αφού χρειάζονται περισσότερα χρήματα για να αγοράσει κάποιος τα ίδια πράγματα: οι εργαζόμενοι θα ζητούν αυξήσεις μισθού και οι επιχειρήσεις θα πρέπει να επωμιστούν υψηλότερο κόστος, συνεπώς οι τιμές θα αυξάνονται συνεχώς.

Με αυτό τον τρόπο, μπορεί να ξεκινήσει μια επικίνδυνη ανοδική πορεία για το νόμισμα και τις τιμές. Μπορεί να τυπωθούν περισσότερα χαρτονομίσματα, αλλά θα αυξηθούν κι άλλο οι τιμές, και ούτω

καθεξής. Αυτή είναι η πορεία του **πληθωρισμού**, δηλαδή του ρυθμού μεταβολής των τιμών αγαθών και υπηρεσιών μέσα στον χρόνο, που σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί και να καταστρέψει μια χώρα και τους κατοίκους της, πλήττοντας αρχικά τους φτωχότερους. Ο πληθωρισμός μπορεί να έχει και άλλες αιτίες, δεν εξαρτάται μόνο από τις επιλογές εκείνου που τυπώνει το χρήμα: είναι δείκτης που μετρά την υγεία της οικονομίας και που τα κράτη πρέπει πάντα να κρατούν υπό έλεγχο.

ΤΙ ΜΑΣ ΑΦΗΓΕΙΤΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ...

Η ιστορία είναι γεμάτη από παραδείγματα υπερπληθωρισμού, δηλαδή περιόδους κατά τις οποίες ο πληθωρισμός μιας χώρας αυξήθηκε δυσανάλογα, πληθύνοντας τις τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών. Μάλιστα, οι ιστορικοί της αρχαιότητας διηγούνται σχετικά περιστατικά: από την Αθήνα του 5ου αιώνα π.Χ. που έχασε στον Πελοποννησιακό Πόλεμο μέχρι την αυτοκρατορική Ρώμη του Διοκλητιανού. Ιδιαίτερο παράδειγμα αποτελεί ο υπερπληθωρισμός που έληξε τη Γερμανία στις αρχές της δεκαετίας του 1920: η πολεμική προσπάθεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και η επακόλουθη ήττα της χώρας είχαν ως αποτέλεσμα ο πληθωρισμός να φτάσει σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα, εξαιτίας των μεταγενέστερων ιστορικών εξελίξεων. Για να αγοράσουν 10 αυγά οι Γερμανοί το 1920, έπρεπε να πληρώσουν 3,9 μάρκα. Το 1923 χρειαζόνταν 3 δισεκατομμύρια μάρκα! Υπάρχουν πολλή πιο πρόσφατα παραδείγματα υπερπληθωρισμού: γιατί δεν τα ψάχνεις στο διαδίκτυο;

ΥΠΑΡΧΕΙ ΟΜΩΣ ΚΑΙ Ο ΑΠΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις στις οποίες οι τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών σε μια χώρα, αντί να αυξηθούν, μειώνονται (για πολλούς και διαφορετικούς λόγους): τότε μιλάμε για αποπληθωρισμό. Όπως είναι φυσικό, οι καταναλωτές το θεωρούν αυτό θετικό: τα χρήματα αποκτούν μεγαλύτερη αγοραστική δύναμη με την πάροδο του χρόνου. Όμως οι μακρές περίοδοι αποπληθωρισμού οδηγούν συνήθως σε ιδιαίτερα επικίνδυνες ανισορροπίες για την οικονομία. Ας σκεφτούμε αυτόν τον όμορφο καναπέ που έχουμε βάλει στο μάτι, τέλειο για να καθόμαστε και να βλέπουμε ποδοσφαιρικούς αγώνες ή την αγαπημένη μας τηλεοπτική σειρά. Αν προσδοκούμε ότι η τιμή του μπορεί να μειωθεί αύριο, θα αναβάλουμε την αγορά του για να γλιτώσουμε χρήματα. Είναι πολλοί σαν κι εμάς που σκέφτονται με τον

ίδιο τρόπο κι έτσι το εργοστάσιο των καναπέδων αρχίζει να πουλά λιγότερο. Μετά από λίγο υποχρεώνεται να μειώσει τις τιμές του καναπέ – ακριβώς όπως περιμέναμε ότι θα συνέβαινε! – για να δελεάσει τους καταναλωτές να αγοράσουν. Αν όμως δεν λειτουργήσει ούτε αυτό, θα αναγκαστεί να μειώσει τους μισθούς των εργαζομένων του ή ακόμη και να απολύσει κάποιους από αυτούς. Περισσότεροι άνεργοι σημαίνει ακόμη λιγότερη κατανάλωση, επιχειρήσεις που κάνουν λιγότερες πωλήσεις και επιβράδυνση της οικονομίας, η οποία εντέλει εισέρχεται σε κρίση. Αν τεθεί σε λειτουργία η εν λόγω διαδικασία, τότε συνήθως αναπαράγεται δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο που μπορεί να οδηγήσει σε **αποπληθωριστική σπείρα**, η οποία συχνά προκαλεί **ύφεση**, δηλαδή κάμψη της οικονομίας. Με λίγα λόγια, τόσο οι υπερβολές του πληθωρισμού όσο και οι ακρότητες του αποπληθωρισμού προκαλούν ζημιά. Γι' αυτό τον λόγο, οι κεντρικές τράπεζες έχουν συνήθως στόχο τους τη διατήρηση της διακύμανσης των τιμών εντός συγκεκριμένων ορίων (στην ευρωζώνη, ο στόχος για τον πληθωρισμό είναι $\pm 2\%$).

ΤΙ ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΤΟ ΚΑΛΑΘΙ;

Η μέτρηση του πληθωρισμού και του αποπληθωρισμού δεν είναι εύκολη υπόθεση· είναι αδύνατο να παρακολουθείς τις τιμές όλων των πραγμάτων που μπορείς να αγοράσεις. Γι' αυτό οι στατιστικοί και οι οικονομολόγοι έχουν δημιουργήσει τον **Δείκτη Τιμών Καταναλωτή**, ένα εργαλείο που χρησιμεύει στον υπολογισμό του πληθωρισμού σε μια δεδομένη στιγμή. Στη χώρα μας, η Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (ΕΛΣΤΑΤ) επιλέγει ένα εικονικό **καλάθι**, το οποίο περιέχει ορισμένα σημαντικά προϊόντα και υπηρεσίες, και αντιπροσωπεύει ικανοποιητικά τις καταναλωτικές επιλογές ενός τυπικού νοικοκυριού: συγκρίνοντας το κόστος του καλαθιού σε δύο διαφορετικές χρονικές στιγμές, προκύπτει μια ένδειξη της αύξησης ή της μείωσης του κόστους ζωής. Μεταξύ των προϊόντων που περιέχονται στο καλάθι, είναι τρόφιμα όπως το

ψωμί, τα ζυμαρικά, το ρύζι, το κρασί, η μπίρα και ακολουθούν τα παπούτσια, τα έξυπνα τηλέφωνα, τα αυτοκίνητα κ.λπ. Οι υπηρεσίες περιλαμβάνουν την ενοίκιαση κατοικίας, οικιακές παροχές όπως ο ηλεκτρισμός ή η ύδρευση, υπηρεσίες υδραυλικού και ηλεκτρολόγου, αλλά και τις τιμές του φαγητού έξω, σε πιτσαρίες, εστιατόρια κ.ά.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Το νόμισμα μπορεί να έχει πολύ διαφορετικές μορφές. Καταρχήν κάθε κράτος μπορεί να έχει το δικό του νόμισμα, που ονομάζεται **εθνικό νόμισμα**. Τα εθνικά νομίσματα διαφορετικών χωρών έχουν διαφορετική αξία. Το δικό μας εθνικό νόμισμα είναι το **ευρώ** (€), ενώ το εθνικό νόμισμα των Ηνωμένων Πολιτειών είναι το δολάριο (\$) και της Ιαπωνίας το γιεν (¥). Μια άλλη διαφορά που πρέπει να θυμόμαστε είναι αυτή που υπάρχει μεταξύ των μετρητών και του **χρήματος** που μπορεί να υπάρχει σε έναν τραπεζικό λογαριασμό **ως ηλεκτρονική καταχώρηση**: τα πρώτα τα φυλάμε στο πορτοφόλι μας, ενώ το δεύτερο το χρησιμοποιούμε κάνοντας χρήση μέσω πληρωμής όπως κάρτες (χρεωστικές, πιστωτικές, προπληρωμένες, βλ. κεφάλαιο 3 για περισσότερες λεπτομέρειες) ή απευθείας από τον υπολογιστή και το κινητό μας τηλέφωνο. Με αυτό τον τρόπο, αν έχουμε π.χ. 100 ευρώ στην τράπεζα, μπορούμε να τα ξοδέψουμε ή να τα μεταφέρουμε χωρίς να χρειάζεται να έχουμε στα χέρια μας χρήματα σε φυσική μορφή.

ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Το 1999, ορισμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης υιοθέτησαν το ευρώ ως ενιαίο νόμισμα. Οι χώρες του ευρώ, δηλαδή οι χώρες που ανήκουν στην αποκαλούμενη **ευρωζώνη**, είναι σήμερα η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Εσθονία, η Ιρλανδία, η Ισπανία, η Ιταλία, η Κροατία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, η Ολλανδία, η Πορτογαλία, η Σλοβακία, η Σλοβενία και η Φινλανδία. Το ευρώ έχει επίσης υιοθετηθεί από την Ανδόρα, το Μονακό, το Σαν Μαρίνο και το Κράτος της Πόλης του Βατικανού, μικροκράτη που δεν ανήκουν στην ΕΕ, αλλά έχουν υπογράψει συμβάσεις μαζί της που τους επιτρέπουν τη χρήση του ευρώ ως επίσημου νομίσματος.

Υπάρχουν και τα **εικονικά ή ψηφιακά νομίσματα ή κρυπτοστοιχεία/κρυπτονομίσματα**. Φαντάσου ένα διαδικτυακό παιχνίδι στο οποίο, για να συμμετάσχεις, πρέπει να αγοράσεις «μάρκες»: πρόκειται για «μάρκες» που έχουν αξία μόνο στον συγκεκριμένο εικονικό κόσμο... δεν τις κατέχεις στην πραγματική ζωή και μόνο οι παίχτες που συμμετέχουν στον εικονικό κόσμο δέχονται να τις ανταλλάξουν μαζί σου! Λοιπόν και τα λεγόμενα **κρυπτονομίσματα** λειτουργούν πάνω-κάτω με τον ίδιο τρόπο, δηλαδή είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν μόνο από άτομα που είναι πρόθυμα να τα δεχτούν. Μπορείς να βρεις κάποιον που είναι πρόθυμος να δεχτεί εικονικά νομίσματα ως αντάλλαγμα για ευρώ ή για πραγματικά αγαθά· κανείς όμως δεν μπορεί να σου διασφαλίσει ότι τα εικονικά σου νομίσματα θα διατηρήσουν την αξία τους στο πέρασμα του χρόνου, ούτε ότι θα μπορέσεις να τα μετατρέψεις σε επίσημο νόμισμα στο μέλλον. Άρα, πρέπει να είσαι προσεκτικός γιατί η χρήση εικονικών νομισμάτων μπορεί να γίνει επικίνδυνη, εάν δεν καλύπτεται από σχετικό νομοθετικό πλαίσιο: μπορεί να μην υπάρχει καμία μορφή προστασίας ή ελέγχου, ούτε κάποια εγγύηση για τα ποσά που ξόδεψες για να τα αποκτήσεις, σε περίπτωση που τα χάσεις.

ΟΛΑ ΕΧΟΥΝ ΕΝΑ ΤΙΜΗΜΑ (ΟΧΙ ΟΜΩΣ ΠΑΝΤΑ ΤΟ ΙΔΙΟ)

Το χρήμα, όπως είδαμε, απλοποιεί τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ ανθρώπων, επιχειρήσεων και κρατών: σήμερα, οι **τιμές** όλων των προϊόντων και υπηρεσιών ορίζονται σε χρήμα. Αυτό ωστόσο δεν σημαίνει πως τα ίδια πράγματα έχουν παντού και πάντα την ίδια τιμή. Ας πάρουμε, για παράδειγμα, ένα προϊόν που είναι εύκολο να βρει κάποιος: ένα μπουκαλάκι νερό. Θα έχεις παρατηρήσει ότι σε ένα σουπερ μάρκετ κοστίζει πολύ λιγότερο από ό,τι κοστίζει σε ένα take away, ενώ σε μια καφετέρια κοστίζει ακόμη περισσότερο. Στα κανάλια **χονδρικής πώλησης**, που προορίζονται για επιχειρήσεις οι οποίες στη συνέχεια μεταπωλούν ή μεταποιούν τα εμπορεύματα που αγοράζουν, οι τιμές είναι χαμηλότερες από ό,τι στη **λιανική πώληση**, τα καταστήματα δηλαδή από τα οποία αγοράζουμε όλοι εμείς οι καταναλωτές. Βγαίνοντας από το εργοστάσιο, η τιμή του προϊόντος είναι ακόμη χαμηλότερη, επειδή οι μεταπωλητές δεν έχουν ακόμη

εφαρμόσει την προσαύξηση που είναι αναγκαία για την ανταμοιβή της εργασίας τους. Όμως οι τιμές διαφέρουν και για άλλους λόγους. Γιατί ο Θεωρής στο ίδιο κατάστημα βρίσκει τη σοκολάτα σε διαφορετικές τιμές; Επειδή δεν είναι η ίδια σοκολάτα: η ποιότητα των συστατικών και ο τρόπος παρασκευής επηρεάζουν την τιμή. Για άλλα προϊόντα, όπως τα έξυπνα τηλέφωνα, η τιμή επηρεάζεται και από το τεχνολογικό τους περιεχόμενο. Οι τιμές άρα αλλάζουν είτε ανάλογα με την ποιότητα, είτε εξαιτίας του σημείου απ' όπου αγοράζουμε κάτι, δηλαδή ανάλογα με το είδος του καταστήματος ή την απόστασή του από τον τόπο παραγωγής: όλα έχουν ένα τίμημα, ακόμη και οι αποστάσεις!

ΟΙ ΤΙΜΕΣ ΑΛΛΑΖΟΥΝ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ

Με τις τιμές δεν μπορείς ποτέ να ξέρεις· κάποιες αλλάζουν και ανάλογα με την εποχή: αυτό ισχύει ιδιαίτερα με τα φρούτα και τα λαχανικά. Γιατί; Για παράδειγμα, οι φράουλες χρειάζονται ζέστη για να μεγαλώσουν, επομένως είναι εύκολο να βρεις φράουλες το καλοκαίρι... Τον χειμώνα, αντίθετα, οι φράουλες πρέπει να καλλιεργηθούν σε θερμοκήπια (έτσι, στην τιμή της φράουλας πρέπει να προστεθεί το κόστος του θερμοκηπίου) ή να εισαχθούν από θερμές χώρες (με κόστος μεταφοράς και αποθήκευσης) και έπειτα η παραγωγή τους θα είναι σίγουρα μικρότερη (αν ένα προϊόν παρουσιάζει έλλειψη, αυξάνεται η τιμή του). Άρα, όπως είπαμε: όλα έχουν ένα τίμημα, ακόμη και η εποχικότητα και η κατανάλωση φρούτων εκτός εποχής.

Ο ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

Η πορεία των τιμών ενός αγαθού εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Ένας από τους πιο σημαντικούς περιγράφεται από τον νόμο της **προσφοράς** και της **ζήτησης**: για κάθε αγαθό, σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, υπάρχει μια διαθέσιμη ποσότητα (προσφορά) και μια ποσότητα που ζητάει ο κόσμος (ζήτηση). Η προσφορά είναι υψηλότερη όταν οι τιμές είναι υψηλότερες γιατί, όταν συμβαίνει αυτό, περισσότερες επιχειρήσεις βρίσκουν συμφέρον το να παράγουν το συγκεκριμένο αγαθό· αντίθετα, η ζήτηση είναι

🕒 ΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΛΑΘΙ

Φτιάξε το δικό σου μικρό καλάθι (δεν θα έχει στατιστική αξία, αλλιώς έτσι θα μάθεις να προσέχεις). Σημείωσε κάποια από τα προϊόντα που συνήθως αγοράζεις εσύ και η οικογένειά σου, με τις αντίστοιχες τιμές μονάδας (πρέπει να διαβάσεις προσεκτικά τις ετικέτες στο κατάστημα, για να εντοπίζεις την τιμή κιλού). Στη συνέχεια, σύγκρινε τις τιμές των ίδιων προϊόντων αφού περάσει λίγος καιρός, ας πούμε μερικοί μήνες. Μετά, υπολόγισε το αλγεβρικό άθροισμα και ανακάλυψε αν έχουν αυξηθεί ή μειωθεί. Να θυμάσαι ότι το προϊόν που επέλεξες να συγκρίνεις στο καλάθι σου πρέπει να αγοραστεί από το ίδιο μαγαζί και να είναι ακριβώς το ίδιο και στις δύο περιπτώσεις.

ΠΡΟΪΟΝ	1η ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ τιμή ανά κιλό	2η ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ τιμή ανά κιλό	ΑΛΛΑΓΗ ΤΙΜΗΣ
Ψωμί	1 €/Kg	1,12 €/Kg	+ 0,12 €/Kg
ΓΑΛΑ			
ΝΤΟΜΑΤΕΣ			
Μήλα			
Σύνολο			

υψηλότερη όταν οι τιμές είναι χαμηλότερες. Καταλαβαίνουμε χωρίς πολλή σκέψη πως η αγορά βρίσκεται **σε ισορροπία** όταν η τιμή εξισώνει τις ζητούμενες ποσότητες με τις προσφερόμενες. Κάθε τιμή είναι στην πραγματικότητα το **άθροισμα διαφορετικών ειδών κόστους**: πληρώνουμε δηλαδή για την άνεσή μας, το κύρος που προκύπτει από τη μάρκα, την ποιότητα των προϊόντων (π.χ. τα καλύτερα προϊόντα απαιτούν μεγάλες επενδύσεις σε τεχνολογική έρευνα), την ασφάλεια κ.ο.κ. Πολλά από αυτά δεν εμφανίζονται στη φορολογική απόδειξη που εκδίδεται τη στιγμή της αγοράς: ναι μεν πληρώνουμε για αυτά, όμως δεν αναγράφονται πουθενά. Εναπόκειται σε μας να καταλάβουμε.

ΦΠΑ, Ο ΦΟΡΟΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ

Κάτι που, αντιθέτως, εμφανίζεται πάντα στις αποδείξεις είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας ή **ΦΠΑ**, ένας φόρος που καταβάλλεται επί της κατανάλωσης: για κάθε υπηρεσία ή προϊόν που αγοράζουμε, το κράτος απαιτεί ένα **ποσοστό επί του ποσού πληρωμής**, ανάλογο προς τη δαπάνη που κάνουμε. Αν ο ΦΠΑ είναι, για παράδειγμα, 24%, ένας υδραυλικός που μας κάνει κάποια επισκευή θα μας ζητήσει ένα συγκεκριμένο ποσό, συν 24%. Αν το κόστος εργασίας του υδραυλικού είναι π.χ. 100 ευρώ, θα πρέπει να πληρώσουμε 124, δηλαδή $100 + 24\%$ επί των 100. Πού πάνε αυτά τα επιπλέον 24 ευρώ; Πάνε να χτίσουν μέρος των «φορολογικών εσόδων», δηλαδή χρηματοδοτούν τις δραστηριότητες του κράτους. Ο ΦΠΑ είναι ένας φόρος καταναλωτή που όλοι υποχρεούμαστε να καταβάλλουμε: όταν κάποιος ρωτά «με ή χωρίς ΦΠΑ;», δεν σας κάνει χάρη, προσπαθεί

🕒 ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΔΩΡΕΑΝ, ΠΟΙΟΣ ΚΕΡΔΙΖΕΙ ΑΠ' ΑΥΤΟ;

Υπάρχουν τόσα πράγματα που είναι δωρεάν, δηλαδή που η τιμή τους είναι μηδενική: Πώς είναι δυνατόν; Ποιος τα πληρώνει; Προσπαθήστε να συμπληρώσετε αυτόν τον πίνακα:

ΔΩΡΕΑΝ ΠΡΑΓΜΑΤΑ	ΠΩΣ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ;
Βίντεο στο youtube	Με τη διαφήμιση
Εφαρμογή (app)	Αγορές εντός της εφαρμογής
Ασθενοφόρο δημόσιου νοσοκομείου	Με τους φόρους
Δρόμοι	
Φωταγώγηση δρόμων	

 ΤΟ ΤΙΜΗΜΑ ΤΗΣ ΦΗΜΗΣ

Γράψε τις δέκα πρώτες μάρκες που σου έρχονται στο μυαλό. Μετά μέτρα πόσες διαφημίσεις βλέπεις για αυτές τις μάρκες μέσα σε μία μέρα. Και η φήμη έχει ένα κόστος, που δαπανήθηκε για τη **διαφήμιση** και τις δημόσιες σχέσεις. Αυτό το κόστος ενσωματώνεται στην τιμή του προϊόντος, άρα το πληρώνουμε με τις αγορές μας.

	ΜΑΡΚΕΣ
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

 ΤΙ ΚΟΣΤΙΖΕΙ ΛΙΓΟΤΕΡΟ;

Αποφάσισες να αγοράσεις το μεγάλο φωτογραφικό βιβλίο της λιωμένης σκοκλήτας στο διαδίκτυο: το πωλούν σε διαφορετικές χώρες (σε αυτό το παράδειγμα το έχουμε απλοποιήσει, αλλιώς στην πραγματικότητα πρέπει επίσης να λάβεις υπόψη ότι τα εμπορεύματα που εισάγονται από διαφορετικές χώρες μπορεί να έχουν πρόσθετο κόστος, π.χ. τελωνειακούς δασμούς και έξοδα αποστολής). Οι τέσσερις καλύτερες προσφορές είναι:

100 \$	100 €	100 CHF	100 £
--------	-------	---------	-------

Ποια κοστίζει λιγότερο;
Συμβουλέψου το διαδίκτυο και προσπάθησε να καταλήξεις σε ποιες χώρες αναφέρονται οι προσφορές και ποια είναι η χαμηλότερη τιμή. Προσοχή! Οι τιμές εκφράζονται σε εθνικό νόμισμα. Ψάξε να βρεις τις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Ζήτησε βοήθεια από τους καθηγητές σου.

απλά να σας εμπλέξει στη μη πληρωμή του φόρου. Αυτό ονομάζεται **φοροδιαφυγή** και αποτελεί αδίκημα. Όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, με τα χρήματα των φόρων το κράτος πληρώνει για πολλές υπηρεσίες που είναι απαραίτητες για όλους, ειδικά τους πιο αδύναμους. Με την καταβολή του ΦΠΑ για μια υπηρεσία, διασφαλίζουμε ότι τα χρήματα που πληρώνουμε καταγράφονται και ότι αυτός που εισπράττει τα χρήματά μας πληρώνει με τη σειρά του τον φόρο που αναλογεί στο έσοδο που εισπράττει.

ΠΩΣ ΝΑ ΕΠΙΛΕΞΟΥΜΕ ΤΙ ΝΑ ΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ

Το να κοιτάμε πόσο κοστίζει κάτι είναι φυσιολογικό και, μολονότι κάποιες φορές δεν έχουμε όρεξη να κοιτάξουμε την τιμή, είναι ωστόσο σημαντικό να το κάνουμε για να αποφασίσουμε πόσα θα ξοδέψουμε. Ο Θοδωρής δυσκολεύτηκε αρκετά να επιλέξει το δεκατιανό του... Εσύ πώς τα καταφέρνεις;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΠΡΟΣΟΧΗ, ΠΑΙΔΙΑ!

ΑΣ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΟΥΜΕ:
ΟΝΟΜΑ;

ΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ;

ΤΖΕΛ ΜΑΛΛΙΩΝ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ;

ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΤΟΝ
ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ;

ΛΕΙΠΕΙ!

ΛΕΙΠΕΙ!

ΘΑ ΤΟ
ΟΝΕΙΡΕΥΤΗΚΕΣ!

ΛΕΙΠΕΙ...

ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΕΝΑ ΣΩΡΟ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ HIP-HOP.

ΜΑ, ΤΕΛΟΣ ΠΑΝΤΩΝ, ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ
ΤΙΠΟΤΑ. ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΟΥΜΕ
ΤΑ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ, ΑΝ
ΘΕΛΟΥΜΕ ΝΑ ΚΕΡΔΙΣΟΥΜΕ ΣΤΟΝ
ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ HIP-HOP!

ΑΣ ΞΕΚΙΝΗΣΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΑ ΠΙΟ ΦΤΗΝΑ:
ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΕΝΑ ΟΝΟΜΑ. ΤΙ ΘΑ
ΛΕΓΑΤΕ ΓΙΑ... ΟΙ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟΙ 4;

ΝΟΜΙΖΩ ΟΤΙ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ
ΗΔΗ. ΟΙ ΕΥΦΑΝΤΑΣΤΟΙ 4;

ΟΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΙ 4;

ΑΦΟΥ ΤΟ ΛΕΣ ΕΤΣΙ: ΟΙ ΣΑΡΚΑΣΤΙΚΟΙ 4;

ΔΥΣΚΟΛΟ ΝΑ ΒΡΕΘΕΙ
ΧΕΙΡΟΤΕΡΟ ΟΝΟΜΑ.

ΕΝΩ ΕΣΥ ΕΣΚΙΣΕΣ!

ΜΑ ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΤΤΙΛΑ!
Ο ΑΤΤΙΛΑΣ ΚΑΙ ΟΙ 4 ΓΑΤΟΙ;

ΚΑΛΟ!!!

ΩΡΑΙΟ ΟΝΟΜΑ. ΟΜΩΣ ΤΩΡΑ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ.

ΛΟΙΠΟΝ, Η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
ΛΕΕΙ ΟΤΙ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΚΑΦΕ ΜΠΛΟΥΖΕΣ
ΙΔΙΕΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ,
ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ «ΑΝΑΛΑΦΡΟΣ ΧΟΡΟΣ».

WWW.ANALAFROSHOROS.GR.

ΚΑΙ ΠΩΣ ΛΕΓΕΤΑΙ Ο ΙΣΤΟΤΟΠΟΣ
ΠΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΩΝΕΙ ΤΟΝ
ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ;

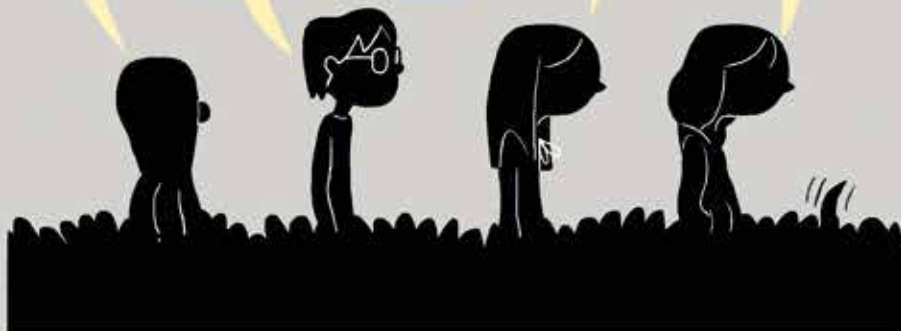
ΧΜ... ΚΑΤΙ ΜΟΥ ΒΡΩΜΑΕΙ
ΕΔΩ.

ΤΙ ΝΑ ΛΕΜΕ ΤΩΡΑ! ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΤΙΣ ΜΠΛΟΥΖΕΣ, ΑΛΛΙΩΣ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΕΓΓΡΑΦΟΥΜΕ. ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ, ΣΙΓΟΥΡΑ ΘΑ ΕΧΟΥΜΕ ΣΤΗΝ ΑΚΡΗ ΤΑ 60 ΕΥΡΩ ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ. ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΣΠΑΣΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΚΟΥΜΠΑΡΑΔΕΣ ΚΑΙ ΝΑ ΠΑΜΕ ΑΜΕΣΩΣ ΣΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ!

60 ΕΥΡΩ ΓΙΑ ΚΑΦΕ ΜΠΛΟΥΖΑΚΙΑ; ΚΙ ΕΠΕΙΤΑ, ΓΙΑΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΜΕΤΡΗΤΑ;

ΡΩΤΗΣΑ ΤΗ ΜΑΜΑ ΜΟΥ ΠΩΣ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΥΠΟΓΡΑΦΩ ΜΙΑ ΕΠΙΤΑΓΗ, ΑΛΛΑ ΜΕ ΣΤΡΑΒΟΚΟΙΤΑΞΕ...

ΜΑΛΙΣΤΑ, ΚΑΙ ΤΙ ΔΕΝ ΚΑΝΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ...

ΛΟΙΠΟΝ, ΤΩΡΑ ΛΕΙΠΕΙ Η ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΤΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ. ΠΛΗΣΙΑΖΕΙ Η ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΚΑΙ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΚΕΡΔΙΣΟΥΜΕ 100 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΨΗΓΜΑΤΑ ΧΡΥΣΟΥ.

ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΖΗΤΑΝΕ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ. ΕΠΙΣΗΣ ΝΑ ΡΩΤΗΣΩ: ΠΩΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΣ ΤΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ;

ΑΠΟ ΕΝΑ ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΟ ΜΕΪΛ ΠΟΥ ΜΟΥ ΕΣΤΕΙΛΕ Ο ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΗΣ. ΜΑΛΛΟΝ ΕΜΑΘΕ ΟΤΙ ΕΙΜΑΣΤΕ ΦΟΒΕΡΟΙ ΧΟΡΕΥΤΕΣ. ΤΟΝ ΛΕΝΕ ΣΤΑΒΡΙΣΛΑΚ ΜΑΚ ΡΑΜΙΡΕΖ. ΑΠΟ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΑΤΑΛΑΒΑ ΟΤΙ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΠΟΛΥ ΣΟΒΑΡΟ ΑΤΟΜΟ.

ΜΑ ΤΙ ΛΕΕΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ;

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΟΣΟΧΗ ΟΤΑΝ ΛΑΜΒΑΝΕΙΣ ΤΕΤΟΙΑ ΜΕΪΛ.

Η ΠΛΗΡΩΜΗ ΤΗΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ. ΖΗΤΑΕΙ ΜΙΑ ΣΕΙΡΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ...

ΜΑ ΤΑ ΣΚΕΦΤΗΚΑΝ ΟΛΑ!

... ΟΝΟΜΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΗΛΙΚΙΑ, ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ, ΑΡΙΘΜΟ ΙΒΑΝ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΡΙΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΚΑΡΤΑΣ.

ΜΗ ΜΟΥ ΠΕΙΣ ΤΩΡΑ ΟΤΙ ΑΥΤΟΙ ΕΔΩ ΕΙΝΑΙ ΨΗΦΙΑΚΟΙ ΙΘΑΓΕΝΕΙΣ;;

ΑΛΛΑ ΤΙ ΤΑ ΘΕΛΟΥΝ ΤΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ ΜΑΣ;

MMM...

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙ ΑΠΟ ΚΑΤΩ,
ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΔΩΡΕΑΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΗΣ.
ΜΑΣ ΛΕΝΕ ΑΝ ΤΟ ΡΙΝ ΤΗΣ
ΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΚΑΡΤΑΣ ΕΙΝΑΙ
ΤΥΧΕΡΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ!

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΚΑΠΟΙΟΣ ΑΡΧΙΖΕΙ ΝΑ ΑΜΦΙΒΑΛΛΕΙ.

ΚΑΤΙ ΔΕΝ ΜΟΥ
ΚΑΘΕΤΑΙ ΚΑΛΑ
Μ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ.

ΕΙΣΤΕ ΚΑΧΥΠΟΠΤΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ.
ΚΟΙΤΑΞΤΕ ΕΔΩ. ΛΕΝΕ ΠΩΣ
ΑΝ ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ ΑΛΛΟ ΜΕΣΟ
ΠΛΗΡΩΜΗΣ, ΜΠΟΡΟΥΜΕ
ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΟΥΜΕ
ΠΡΟΠΛΗΡΩΜΕΝΗ ΚΑΡΤΑ.
ΟΚ, ΤΕΤΟΙΑ ΕΧΟΥΜΕ.

ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΜΙΑ ΓΙΑ ΤΑ
ΜΙΚΡΟΕΞΟΔΑ ΣΤΙΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ.
ΑΛΛΑ ΜΕ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΑΝ
ΟΤΙ ΤΟΝ ΡΙΝ ΔΕΝ ΤΟΝ
ΛΕΜΕ ΣΕ ΚΑΝΕΝΑΝ.

ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΤΟ ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ,
«ΑΝΑΛΑΦΡΟΣ ΧΟΡΟΣ»
ΙΣΩΣ ΣΗΜΑΙΝΕΙ...

ΟΤΙ ΣΕ ΞΑΛΑΦΡΩΝΟΥΝ ΑΠΟ
ΟΛΑ ΣΟΥ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ...

ΑΣ ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΧΤΟΥΜΕ,
ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΤΗ! ΠΗΓΑΜΕ ΝΑ
ΤΗΝ ΠΑΤΗΣΟΥΜΕ ΑΣΧΗΜΑ.

ΧΑΙΡΟΜΑΙ ΠΟΥ ΤΗ
ΓΛΙΤΟΣΑΜΕ. ΙΔΙΩΣ
ΕΠΕΙΔΗ ΔΕΝ ΘΑ
ΧΡΕΙΑΣΤΕΙ ΝΑ ΦΟΡΕΣΩ
ΚΑΦΕ ΜΠΛΟΥΖΑ.

ΕΝΤΑΞΕΙ, ΚΑΙ ΝΑ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ ΣΟΥ
ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΦΟΥΤΕΡ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
Ο,ΤΙ ΚΑΛΥΤΕΡΟ...

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Η ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
ΓΕΝΝΗΣΗΣ ΜΟΥ. ΕΙΝΑΙ ΤΟ
ΡΙΝ ΤΗΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΜΕΝΗΣ
ΚΑΡΤΑΣ ΜΟΥ, ΔΕΝ ΘΕΛΩ
ΝΑ ΤΟ ΞΕΧΑΣΩ ΣΕ ΚΑΜΙΑ
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ.

ΠΩΣ ΑΛΛΑΖΕΙΣ
ΑΦΕΝΤΙΚΟ ΜΕ ΛΙΓΕΣ
ΑΠΛΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ...

3. ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΚΑΙ ΑΓΟΡΕΣ

Το χρήμα, όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, ήταν μια πολύ σημαντική επινόηση στην ιστορία της ανθρωπότητας: χάρη στο **χρήμα**, το εμπόριο μπόρεσε να αναπτυχθεί με ιλιγγιώδεις ρυθμούς και η ζωή όλων έγινε ευκολότερη. Φυσικά, ακόμη κι αυτή η εφεύρεση έχει ένα «τίμημα»: όπως λένε, τίποτα δεν δίνεται δωρεάν.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΛΑΝΟΔΙΟΥΣ ΠΩΛΗΤΕΣ ΣΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Το χρήμα εξυπηρετεί πολλούς σκοπούς, είναι αποθεματικό πλούτου όπως και μέσο μέτρησης της αξίας, ακριβώς όπως η μεζούρα που χρησιμοποιούμε για να μετρήσουμε το μήκος κάποιου πράγματος... πρώτα από όλα όμως, μας βοηθά στις **οικονομικές συναλλαγές**, δηλαδή στο να δίνουμε χρήματα για να λάβουμε κάτι ως αντάλλαγμα, όπως ακριβώς προσπαθούν να κάνουν τα παιδιά με τον διαγωνισμό hip-hop: τα χρήματα χρησιμεύουν με λίγα λόγια για να πληρώσουμε και για να πληρωθούμε, για να αγοράσουμε και για να πουλήσουμε.

Η πράξη είναι η ίδια είτε πληρώνεις για ένα παγωτό από έναν πλανόδιο πωλητή είτε για φρούτα στη λαϊκή, είτε επωφελείσαι των εκπτώσεων σε ένα κατάστημα είτε κάνεις αγορές στο διαδίκτυο. Η πράξη πληρωμής είναι η ίδια, αλλά μπορεί να γίνει με διαφορετικά μέσα.

ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Επί αιώνες (ακόμη και σήμερα) χρησιμοποιούνται τα **μετρητά**, με τη μορφή χαρτονομισμάτων ή κερμάτων, παρ' ότι ήδη από το 1300 άρχισαν να χρησιμοποιούνται εναλλακτικές μέθοδοι, όπως οι «συναλλαγματικές επιστολές», πρόγονοι των σημερινών επιταγών (η επιστολή επέτρεπε στον κομιστή της να κάνει ανάληψη από μια συγκεκριμένη τράπεζα του ποσού που αναγραφόταν σε αυτήν).

Σήμερα υπάρχουν πολλά μέσα, από τα διάφορα είδη καρτών πληρωμών μέχρι και τις ηλεκτρονικές εφαρμογές, π.χ. applications

κινητών τηλεφώνων, που σου επιτρέπουν (ακόμη και με ένα απλό κλικ) να μεταφέρεις χρήματα και να κάνεις τις αγορές σου. Πώς όμως μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αυτά τα μέσα; Σε πολλές περιπτώσεις, πρέπει να είμαστε δικαιούχοι ενός **λογαριασμού πληρωμών** σε ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Ο λογαριασμός αυτός είναι μοναδικός και αντιστοιχεί στον κωδικοποιημένο διεθνή αριθμό τραπεζικού λογαριασμού **IBAN** (International Bank Account Number): οι ελληνικοί IBAN αποτελούνται από 27 αλφαριθμητικούς χαρακτήρες και ξεκινούν από GR.

Ο πιο δημοφιλής λογαριασμός πληρωμών είναι ο **λογαριασμός όψεως**, ένα τραπεζικό προϊόν που επιτρέπει στον κάτοχό του να καταθέσει χρήματα (ή να του καταθέσουν άλλοι) ή να κάνει ανάληψη όταν θέλει να πραγματοποιήσει πληρωμές. Επιπλέον, όπως θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο, ο λογαριασμός όψεως επιτρέπει την αποταμίευση, όμως δεν είναι τόσο αποδοτικός όσο άλλα είδη τραπεζικών λογαριασμών.

Ένα εργαλείο που χρησιμοποιούν πολύ οι κάτοχοι ενός λογαριασμού είναι η **μεταφορά πίστωσης**, η μεταφορά δηλαδή ενός χρηματικού ποσού από έναν λογαριασμό σε έναν άλλο. Σήμερα, μπορείς να κάνεις μεταφορά πίστωσης μέσω του διαδικτύου χωρίς να χρειάζεται να επισκεφτείς το υποκατάστημα μιας τράπεζας, εξοικονομώντας έτσι πολύ χρόνο. Όταν όμως πρέπει να κάνεις τακτικές περιοδικές πληρωμές, όπως να εξοφλήσεις τον λογαριασμό του ηλεκτρικού ρεύματος, ίσως βολεύει – αντί για επαναλαμβανόμενες μεταφορές – να δώσεις μία εξουσιοδότηση άπαξ ώστε οι λογαριασμοί να εξοφλούνται εμπρόθεσμα: τέτοιου είδους εξουσιοδοτήσεις ονομάζονται **εντολές άμεσης χρέωσης**. Υπάρχουν επίσης διαφορετικά είδη **καρτών πληρωμής**.

Οι **χρεωστικές κάρτες**, όπως οι συνηθισμένες **κάρτες ανάληψης μετρητών**, είναι ηλεκτρονικές κάρτες που συνδέονται με ένα λογαριασμό πληρωμών και έχουν έναν μυστικό προσωπικό κωδικό PIN (Personal Identification Number, προσωπικό αριθμό ταυτοποίησης). Με τις κάρτες αυτές, μπορείς

να κάνεις πληρωμές χωρίς μετρητά ή αναλήψεις μετρητών από ένα ειδικό μηχάνημα, το ATM (Automated Teller Machine, Αυτόματη Ταμειολογιστική Μηχανή), που συχνά βλέπεις στον δρόμο.

Οι κάρτες ανάληψης μετρητών (cashcards) ανήκουν στην οικογένεια των **χρεωστικών καρτών** (debit cards), επειδή τα χρήματα τα οποία κάνουμε ανάληψη ή με τα οποία πληρώνουμε κάτι χρεώνονται αμέσως στον τραπεζικό μας λογαριασμό (δηλαδή αφαιρούνται αμέσως από αυτόν). Είναι επομένως αναγκαίο να υπάρχουν τα χρήματα αυτά στον λογαριασμό σου. Αντίθετα, οι πιστωτικές κάρτες έχουν το χαρακτηριστικό ότι αντλούν χρήματα από μια «πίστωση» που επιστρέφεται στην τράπεζα κάθε μήνα και όχι κάθε φορά: έτσι, μπορείς να κάνεις αγορές ακόμα κι αν εκείνη τη συγκεκριμένη στιγμή δεν έχεις τα χρήματα στον λογαριασμό σου. Γι' αυτό, πρέπει να είσαι προσεκτικός/ή: να κρατάς τα έξοδά σου υπό έλεγχο και να έχεις το απαιτούμενο υπόλοιπο στον λογαριασμό σου, όταν πρέπει να γίνει η χρέωση! Όλες οι συναλλαγές με κάρτες διασφαλίζονται συνήθως μέσω βιομετρικών χαρακτηριστικών ή με τη χρήση ενός PIN.

Ένα τρίτο είδος κάρτας πληρωμής είναι η **προπληρωμένη κάρτα**: πρόκειται για κάρτα που «φορτίζεται» εκ των προτέρων με τα χρήματα που επιθυμείς και συνεπώς σου επιτρέπει να κρατάς πάντα υπό έλεγχο τη δαπάνη που θέλεις να κάνεις. Είναι μέσο που δεν συνδέεται με τραπεζικό λογαριασμό και επομένως κατάλληλο για όσους δεν θέλουν να διακινδυνεύσουν να ξοδέψουν περισσότερα από όσα είχαν αρχικά προβλέψει. Μεταξύ των προπληρωμένων καρτών υπάρχουν όμως και αυτές που διαθέτουν IBAN κι έτσι μοιάζουν πολύ με τραπεζικό λογαριασμό.

Σε πολλές περιπτώσεις πλέον μπορείς να κάνεις πληρωμές **ανέπαφα**, απλά πλησιάζοντας την κάρτα πληρωμής ή το έξυπνο τηλέφωνό σου στην τερματική συσκευή πληρωμών POS (point of sale), ενώ στις συναλλαγές για μικρά ποσά δεν χρειάζεται καν εισαγωγή του PIN. Για τις ηλεκτρονικές πληρωμές, δεν χρειάζεται η κάρτα σε φυσική μορφή, αλλά μόνο τα στοιχεία της (αριθμός, ονοματεπώνυμο, ημερομηνία λήξης και CCV). Τα σύγχρονα μέσα πληρωμής αντικαθιστούν πλέον σταδιακά και τις **επιταγές**.

Οι επιταγές είναι προτυπωμένα έγγραφα με τυποποιημένη μορφή που φέρουν το όνομα της πληρώτριας τράπεζας που τις εξέδωσε· ο εκδότης συμπληρώνει την επιταγή με τα απαραίτητα στοιχεία (ημερομηνία, ποσό και το όνομα του δικαιούχου) και ο δικαιούχος μπορεί να εισπράξει το ποσό απευθείας από την τράπεζα που εξέδωσε την επιταγή ή να την καταθέσει στον δικό του τραπεζικό λογαριασμό (σε αυτή την περίπτωση, θα χρειαστούν μερικές μέρες για να πιστωθεί το ποσό). Προσοχή: αν τυχόν εκδώσεις «ακάλυπτη» επιταγή (δηλαδή, αν δεν υπάρχουν τα αντίστοιχα χρήματα στον λογαριασμό σου), θα υποστείς σοβαρές επιπτώσεις.

Είναι προφανές ότι η χρήση αυτών των εργαλείων πληρωμών είναι βολική και απλοποιεί τη διαχείριση των καθημερινών εξόδων· το να κάθεσαι στην ουρά για να πληρώσεις έναν λογαριασμό είναι λιγότερο διασκεδαστικό από το να βλέπεις βίντεο στο YouTube. Όμως η εν λόγω άνεση έχει κόστος που μπορεί να είναι σταθερό, όταν πρόκειται π.χ. για την έκδοση μιας προπληρωμένης κάρτας, ή μεταβλητό, όταν αφορά την εκτέλεση διαφόρων συναλλαγών. Ακριβώς όπως επιλέγουμε για το κινητό μας ένα πρόγραμμα που είναι κατάλληλο για τις ανάγκες μας, έτσι πρέπει να επιλέγουμε και το μέσο πληρωμής που είναι το πιο χρήσιμο και το λιγότερο δαπανηρό για εμάς, ανάλογα με τη χρήση που θέλουμε να του κάνουμε. Πρέπει επίσης να λάβουμε υπόψη μας ότι η ίδια

Η ΥΠΗΡΕΣΙΑ TIPS

Αναποκρινόμενη στην αυξανόμενη ζήτηση για ταχύτερες πληρωμές, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα παρέχει την υπηρεσία TIPS (TARGET Instant Payment Settlement, Διακανονισμός Άμεσων Πληρωμών), η οποία επιτρέπει σε ιδιώτες και επιχειρήσεις να μεταφέρουν χρήματα στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, 24 ώρες το 24ωρο, 365 ημέρες τον χρόνο, από τον έναν λογαριασμό στον άλλον, με το πάτημα ενός κουμπιού. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. <https://www.bankofgreece.gr/kiries-leitourgies/systhmata-plhrwmwn-diakanonismou/systhma-target/yphresies-target/yphresia-tips> και <https://www.ecb.europa.eu/paym/target/tips/html/index.en.html>

συναλλαγή μπορεί να ενέχει διαφορετικό κόστος, ανάλογα με το μέσο ή τον φορέα που την προσφέρει.

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Δεδομένης της σημασίας, του όγκου και της ποικιλίας των πληρωμών που εκτελούνται καθημερινά σε όλο τον κόσμο, δεν πρέπει να εκπλήσσει το γεγονός ότι υπάρχουν πολλές διαφορετικές λειτουργίες που συμβάλλουν στην ομαλή κυκλοφορία του χρήματος. Υπάρχουν άνθρωποι που εργάζονται για να **καταστήσουν** τους μηχανισμούς πληρωμής ασφαλείς, άνθρωποι που μεταφέρουν τα μετρητά προστατεύοντάς τα από κλοπή, αλλά και άνθρωποι που ελέγχουν την ορθότητα των πληρωμών οι οποίες πραγματοποιούνται. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι είναι οι εργαζόμενοι του συστήματος πληρωμών.

Το **σύστημα πληρωμών** είναι σαν ένα δίκτυο που επιτρέπει την εισροή του χρήματος στην οικονομία. Αποτελείται από ένα σύνολο κανόνων, εργαζομένων, υποδομών και επιμέρους δικτύων που επιτρέπουν την ασφαλή και αποτελεσματική ολοκλήρωση μιας πληρωμής, τόσο εντός ενός κράτους όσο και παγκοσμίως. Πρόκειται για μια εξαιρετικά περίπλοκη και ευαίσθητη υποδομή, από την οποία παίρνουν πληρωμές κάθε ύψους, από μικρές ιδιωτικές συναλλαγές μέχρι μεταφορές μεγάλων χρηματικών ποσών μεταξύ κρατών. Η προώθηση της ομαλής λειτουργίας του συστήματος πληρωμών είναι ένα από τα θεμελιώδη καθήκοντα μιας Κεντρικής Τράπεζας, όπως είναι η Τράπεζα της Ιταλίας στην Ιταλία και η Τράπεζα της Ελλάδος στην Ελλάδα. Στον τομέα των πληρωμών λιανικής, ο Ενιαίος Χώρος Πληρωμών σε ευρώ (SEPA) είναι ο «χώρος» στον οποίο οι πολίτες, οι επιχειρήσεις, οι φορείς της δημόσιας διοίκησης και άλλοι οικονομικοί φορείς έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιούν και να λαμβάνουν πληρωμές σε ευρώ σύμφωνα με ενιαίους κανόνες, διαδικασίες λειτουργίας και πρακτικές της αγοράς. Συνεπώς, ο SEPA επιτρέπει την πραγματοποίηση πληρωμών υπέρ δικαιούχων που μπορεί να τηρούν λογαριασμό εντός του, με την ίδια ευκολία και ασφάλεια με την οποία κάνουμε πληρωμές εντός της εθνικής μας επικράτειας.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΑΠΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ

Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα εισάγοντας όλα τα επαγγέλματα που γνωρίζετε και που έχουν να κάνουν με εισπράξεις και πληρωμές.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
Χρηματοποστολές	Μεταφέρουν μετρητά και πολύτιμα μέταλλα
Σώμα δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος	Ελέγχει την παράνομη δραστηριότητα στο διαδίκτυο
Ταμίας σε τράπεζα	

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΤΗ

Ακριβώς όπως υπάρχουν τόσοι άνθρωποι που εργάζονται για να διασφαλίσουν τις εμπορικές συναλλαγές, υπάρχουν και ορισμένοι που προσπαθούν να **επωφεληθούν παράνομα** από κάποιες πληρωμές ή πωλήσεις: είναι δηλαδή κλέφτες, οι οποίοι κάνουν κατάχρηση χρημάτων με την πονηριά και όχι με τη βία. Μια τέτοια ενέργεια ονομάζεται «απάτη». Οι τέσσερις φίλοι μας ήταν έτοιμοι να την πατήσουν κανονικά! Οι απατεώνες ενεργούν με διάφορους τρόπους, είτε αυτοπροσώπως είτε στο διαδίκτυο: γι' αυτό να ζητάς πάντα συμβουλές από έναν ενήλικα της εμπιστοσύνης σου. Πρόκειται σίγουρα για απάτη, αν σου ζητήσουν να αποκαλύψεις το PIN της κάρτας σου ή αν υπόσχονται να σου δώσουν σε ευτελή τιμή κάτι μεγάλης αξίας. Να είσαι προσεκτικός/ή, να χρησιμοποιείς την κοινή λογική και να μη διστάζεις να ρωτάς για ό,τι δεν καταλαβαίνεις.

ΚΑΠΟΙΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΘΥΜΑΣΑΙ

- Μη δίνεις ποτέ **προσωπικά δεδομένα** σε αγνώστους: αριθμό τηλεφώνου, διεύθυνση κ.λπ.
- Μη δίνεις ποτέ και σε κανέναν τον **PIN της κάρτας σας**.
- Μην ανοίγεις τα **συνημμένα των mail** που λαμβάνεις από άτομα που δεν γνωρίζεις.
- Να είσαι προσεκτικός/ή όταν ανοίγεις **συνδέσμους (clickable links)** που είναι ενσωματωμένοι σε mail, ειδικά όταν δεν ξέρεις από ποιον προέρχονται.
- Αυτό σημαίνει επίσης: **μην πατάς συνδέσμους τυχαία** μόνο και μόνο για να προχωρήσεις από τη μία ιστοσελίδα στην άλλη. Σε ορισμένες διαφημίσεις, ένα κλικ ισοδυναμεί με μία αγορά.
- Αν παρατηρήσεις, ακόμη και στο κινητό σου, **έξοδα** που δεν έχεις κάνει ή χρεώσεις για **υπηρεσίες** των οποίων γνωρίζεις ότι δεν είσαι συνδρομητής, ειδοποίησε αμέσως έναν ενήλικα της εμπιστοσύνης σου.
- Μην ψωνίζεις στο διαδίκτυο και μέσω εφαρμογών, χωρίς την **επίβλεψη ενηλίκων**.

- Στο διαδίκτυο, πριν αγοράσεις οτιδήποτε ή αποδεχθείς οποιαδήποτε προσφορά, αναζήτησε τι λένε οι **κριτικές** για το συγκεκριμένο σημείο πώλησης ή το συγκεκριμένο αντικείμενο.
- Ρώτα πάντα **έναν ενήλικα**: δεν υπάρχει κάτι για το οποίο πρέπει να ντρέπεσαι.

🕒 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΑΠΑΤΗΣ

Οι απάτες είναι δυστυχώς ευρέως διαδεδομένες: μιλούν γι' αυτές οι εφημερίδες και συχνά γίνονται αντικείμενο συζήτησης στην οικογένεια ή την παρέα. Κι εσύ; Έχεις ακούσει ποτέ να μιλούν για κάποια απάτη; Πώς την έκαναν; Πώς θα μπορούσαν να την είχαν αποφύγει; Χρησιμοποίησαν κάποιο mail; Ή μήπως την έκαναν με φυσική παρουσία;

🕒 ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ ΠΟΥ ΕΞΑΦΑΝΙΣΤΗΚΕ

Είσαι σίγουρος/η ότι ξέρεις να κάνεις σωστά τους υπολογισμούς σου;
Διάβασε προσεκτικά κι εξήγησε το παρακάτω αίνιγμα:

Τρεις συνάδελφοι πάνε στο εστιατόριο, τρώνε, αλλιά δεν μένουν ευχαριστημένοι με τα ορεκτικά. Αποφασίζουν να μοιραστούν τον λογαριασμό των 30 ευρώ: βγάζει ο καθένας τους από 10 ευρώ και, όταν έρχεται η στιγμή να πληρώσουν, εξηγούν ότι δεν έμειναν πλήρως ευχαριστημένοι. Ο εστιάτορας τους κάνει έκπτωση για το ένα ορεκτικό και τους επιστρέφει 5 ευρώ: αποφασίζουν να πάρουν 1 ευρώ έκαστος και να αφήσουν 2 ευρώ φιλοδώρημα. Αν επομένως ξόδεψαν 9 ευρώ ο καθένας (10-1), $3 \times 9 = 27$, συν 2 για το φιλοδώρημα... έχουμε 29 ευρώ! Τι απέγινε το ευρώ που λείπει;

Το αίνιγμα είναι ψευδές. Ο καθένας έδωσε 10 ευρώ, ο εστιάτορας έδωσε 5 ευρώ έκπτωση, ο καθένας πήρε 1 ευρώ, ο εστιάτορας πήρε 2 ευρώ. Ο λογαριασμός είναι 30 ευρώ. Ο καθένας έδωσε 10 ευρώ, ο εστιάτορας έδωσε 5 ευρώ έκπτωση, ο καθένας πήρε 1 ευρώ, ο εστιάτορας πήρε 2 ευρώ. Ο λογαριασμός είναι 30 ευρώ. Ο καθένας έδωσε 10 ευρώ, ο εστιάτορας έδωσε 5 ευρώ έκπτωση, ο καθένας πήρε 1 ευρώ, ο εστιάτορας πήρε 2 ευρώ. Ο λογαριασμός είναι 30 ευρώ.

ΘΡΑΙΑ, ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΓΙΑ ΝΑ
ΕΧΕΤΕ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ
ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ
ΜΑΣ, ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΟΥ
ΔΩΣΕΤΕ ΤΟ PIN ΣΑΣ...

🔍 ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Σε κάθε αγορά, η νομοθεσία προστατεύει τον καταναλωτή: αυτό σημαίνει ότι, όταν αγοράζουμε ένα προϊόν ή μια υπηρεσία, ο πωλητής υποχρεούται να μας δώσει αυτό που διαφήμιζε. Μεταξύ των διαφόρων δικαιωμάτων των καταναλωτών, συγκαταλέγονται τα εξής:

Το δικαίωμα στην ορθή ενημέρωση: η διαφήμιση δεν μπορεί να είναι παραπλανητική ή διφορούμενη, με την έννοια ότι πρέπει να είναι σαφές τι αγοράζουμε και οι πληροφορίες κατανοητές. Πρέπει να επισημαίνονται με ιδιαίτερη προσοχή οι ημερομηνίες λήξης των τροφίμων και τα στοιχεία του παραγωγού ή/και του εισαγωγέα.

Το δικαίωμα υπαναχώρησης: αν δεν είμαστε ικανοποιημένοι με την αγορά μας, έχουμε το δικαίωμα να επιστρέψουμε ό,τι αγοράσαμε, εφόσον είναι άθικτο, στην αρχική του συσκευασία και με την απόδειξη αγοράς του, εντός χρονικού διαστήματος που μπορεί να διαφέρει ανάλογα με το είδος των εμπορευμάτων που αγοράζουμε.

Το δικαίωμα επιστροφής: αν διαπιστώσουμε πως αγοράσαμε ελαττωματικό προϊόν, δηλαδή που είχε ελάττωμα εξαρχής, μπορούμε να ζητήσουμε την αντικατάστασή του ή την επιστροφή των χρημάτων που δώσαμε.

Τα δικαιώματα των πελατών τραπεζικών και χρηματοπιστωτικών προϊόντων:

Ακόμα και οι πελάτες μιας τράπεζας (ουσιαστικά όλοι...) έχουν δικαίωμα, σύμφωνα με τον νόμο, σε σειρά μέτρων που να τους προστατεύουν από χρεώσεις ή έξοδα, τα οποία διαφέρουν σε σχέση με τα συμφωνηθέντα, ή από τυχόν έλλειψη σαφήνειας και διαφάνειας στους συμβατικούς όρους. Προτού υπογράψει για ένα χρηματοπιστωτικό προϊόν, ο αγοραστής πρέπει να ενημερωθεί σχετικά με το τι αγοράζει.

🕒 ΔΙΑΒΑΖΩ ΤΗΝ ΕΤΙΚΕΤΑ

Πάρε την ετικέτα ενός προϊόντος και κόλλησέ την εδώ: πόσες από αυτές τις ενδείξεις χρειάζεται ο καταναλωτής; Πόσες, αντιθέτως, δεν ξέρεις γιατί χρειάζονται;
Προσπάθησε να καταλήξεις τι σημαίνουν.

🕒 ΔΙΑΛΕΞΕ!

Όπως ισχύει με τα τιμολόγια των κινητών τηλεφώνων, έτσι και με τις προπληρωμένες κάρτες πρέπει να ξέρεις πώς να επιλέξεις μεταξύ των διαφόρων: καθεμιά έχει διαφορετικό τιμολόγιο και για κάθε ανάγκη μπορεί να υπάρχουν διαφορετικές δυνατότητες. Παρακάτω έχουμε τρεις προπληρωμένες κάρτες που προτείνονται στον Ομάρ και στον Θοδωρή.

(€)	ΚΑΡΤΑ ΜΕ ΠΛΗΡΕΙΣ ΠΑΡΟΧΕΣ	ΚΑΡΤΑ ΕΞΥΓΙΝΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ	ΚΑΡΤΑ ΠΟΥ ΠΛΗΡΩΝΕΙΣ ΟΤΑΝ ΤΗ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΣ
Κόστος ενεργοποίησης	20	10	5
... αλλά προσοχή στη χρέωση που ισχύει για κάθε συναλλαγή (βάσει κατανάλωσης)!			
Κόστος			
Ανά επαναφόρτιση	Δωρεάν	2	2
Ανά συναλλαγή με POS	Πρώτες 10 συναλλαγές δωρεάν, μετά 1	1	1,5
Αναλήψεις από το ATM της τράπεζάς σου	Δωρεάν	Δωρεάν	Πρώτες 10 συναλλαγές δωρεάν, μετά 1
Αναλήψεις από ATM άλλης τράπεζας	Δωρεάν	Πρώτες 5 συναλλαγές δωρεάν, μετά 2	2

Ο Ομάρ προσπαθεί να προγραμματίσει τα έξοδά του με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Οι γονείς του προσπαθούν να τον κάνουν να καταλάβει την αξία της εξοικονόμησης, δηλαδή να κάνει λίγες επαναφορτίσεις μεγάλων ποσών. Ο Θοδωρής δεν είναι από τους καταναλωτές που προτιμούν το POS και προτιμά να πληρώνει με μετρητά. Γι' αυτό κάνει συχνά ανάληψη από το ATM και πρέπει να κάνει συχνές επαναφορτίσεις.

(€)	ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ POS	ΑΝΑΛΗΨΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΚΗ ΣΟΥ ΤΡΑΠΕΖΑ	ΑΝΑΛΗΨΗ ΑΠΟ ΑΛΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΑΝΑΦΟΡΤΙΣΕΩΝ
Ομάρ	6	4	2	1
Θοδωρής	2	12	10	3

Ποια είναι η πιο συμφέρουσα λύση για τον Ομάρ; Και ποια για τον Θοδωρή;

ΠΟΣΟ ΓΛΥΚΟ! ΕΦΤΑΣΕ Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΟΔΩΡΗ:
ΣΤΟ ΕΞΗΣ ΔΕΝ ΘΑ ΄ΝΑΙ ΠΙΑ ΕΝΑ ΑΦΕΛΕΣ, ΑΒΓΑΛΤΟ ΑΓΟΡΑΚΙ ΑΛΛΑ ΕΝΑΣ
ΝΕΑΡΟΣ ΑΝΔΡΑΣ. ΘΑ ΄ΝΑΙ ΔΗΛΑΔΗ ΠΙΟ ΥΠΟΨΙΑΣΜΕΝΟΣ;

ΑΓΑΠΗΜΕΝΟ ΜΟΥ ΧΑΡΤΖΙΛΙΚΙ, ΕΚΑΝΕΣ ΜΑΚΡΥ ΤΑΞΙΔΙ ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΓΑΖΙ ΤΟΥ
ΜΠΑΜΠΑ ΣΤΙΣ ΕΥΡΥΧΩΡΕΣ ΤΣΕΠΕΣ ΜΟΥ, ΗΣΟΥΝ ΓΕΝΝΑΙΟ. ΤΟ ΑΞΙΖΕΙΣ
ΑΛΗΘΕΙΑ ΝΑ ΣΚΕΦΤΩ ΚΑΛΑ ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΩ ΜΕ ΣΕΝΑ.

Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ ΦΤΑΝΕΙ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΑΡΓΑ Η ΓΡΗΓΟΡΑ: ΚΑΠΟΙΑ ΣΤΙΓΜΗ
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΕΙΣ ΜΕ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΣΟΥ ΠΟΥ ΔΕΝ ΣΟΥ ΑΡΧΟΥΝ
ΠΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΕΙΣ ΟΛΑ ΟΣΑ ΘΕΛΕΙΣ.

ΝΑ ΣΕ ΧΑΛΑΣΩ Ή ΝΑ ΣΕ ΒΑΛΩ ΣΤΗΝ
ΑΚΡΗ; ΙΔΟΥ ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ, Ο ΧΑΡΤΖΙΛΙΚΙ!
ΑΝΕΜΙΖΕΙΣ ΣΤΟΝ ΑΕΡΑ ΟΣΑΝ ΣΗΜΑΙΑ ΤΗΣ
ΑΝΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΟΥ...

ΕΝΤΑΞΕΙ, ΛΟΙΠΟΝ. ΤΟ ΑΠΟΦΑΣΙΖΑΙ ΜΕ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
ΤΟ ΟΧΗΜΑ, ΨΗΦΙΖΩ ΕΝΑ ΠΙΘΑΝΟ ΜΗΧΑΝΑΚΙ ΑΥΡΙΟ ΚΑΙ ΚΑΝΕΝΑ
ΚΟΜΙΚ ΣΗΜΕΡΑ!

ΕΙΔΕΣ; ΚΑΛΑ ΤΟ ΠΑΕΙ, ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΠΙΑ ΣΤΟ
ΤΣΑΚ ΝΑ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕΙ

ΑΛΛΑ Η ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΕΛΙΚΗ. ΤΙ ΝΟΜΙΖΑΤΕ ΔΗΛΑΔΗ...

ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΗ! ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΕΙΝΑΙ
ΠΟΛΥ ΜΑΚΡΙΑ! ΚΙ ΑΝ ΣΥΜΒΕΙ ΚΑΤΙ
ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΟ;

ΤΑ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΑ
ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ
ΠΡΟΒΛΕΦΘΟΥΝ!

ΝΑ ΄ΜΑΣΤΕ ΛΟΙΠΟΝ...
Η ΩΡΑ ΤΩΝ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΩΝ!

ΓΙΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ, ΑΝ ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ ΧΡΕΙΑΣΤΩ ΤΙΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΜΟΥ ΓΙΑ ΚΑΤΙ ΑΛΛΟ, ΠΟΛΥ ΠΙΟ ΕΠΕΙΓΟΝ;
ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΡΛΑΥΣΤΑΤΙΟΝ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ;
ΚΙ ΑΝ ΕΡΘΟΥΝ ΤΑ ΖΟΜΠΙ; Ή, ΑΚΟΜΗ ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ, ΑΝ ΤΟ
ΜΗΧΑΝΑΚΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΙΑ ΤΗΣ ΜΟΔΑΣ;

Ή ΕΝΑΝ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟ! Ή ΜΑΛΛΟΝ ΟΧΙ,
Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΠΩΣ ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ ΔΟΥΛΕΙΑ
ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ. ΜΠΡΑΒΟ, ΠΑΙΔΙΑ!

ΚΑΙ ΤΡΙΑ, ΔΥΟ,
ΕΝΑ...

ΛΟΙΠΟΝ, ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΙΚΟΥ.
ΟΥΤΩΣ Η ΑΛΛΩΣ, ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΕΙΝΑΙ
ΧΡΗΣΙΜΕΣ. ΕΝΤΑΞΕΙ, ΘΑ ΕΠΙΛΕΞΩ ΤΗΝ
ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ.

ΩΡΑΙΑ, ΠΑΕΙ ΚΑΙ Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ. ΕΧΟΥΜΕ ΑΚΟΜΗ
ΤΟ ΓΙΑΤΙ, ΤΟ ΟΜΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΩΣ...

ΓΕΙΑ ΣΑΣ, ΠΑΙΔΙΑ! ΜΟΥ ΣΥΝΕΒΗ
ΚΑΤΙ ΠΑΡΑΞΕΝΟ. ΚΑΤΙ ΕΚΑΝΕ
ΚΛΙΚ ΜΕΣΑ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΙΣΑ
ΝΑ ΑΝΑΡΩΤΙΕΜΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ!!! ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙΤΕ
ΝΑ ΦΑΝΤΑΣΤΕΙΤΕ.

ΔΕΝ ΘΕΛΩ ΝΑ ΥΠΟΤΙΜΗΣΩ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΣΟΥ, ΑΛΛΑ ΤΟ
ΕΧΟΥΜΕ ΖΗΣΕΙ ΟΛΟΙ ΑΥΤΟ.

ΕΣΕΝΑ ΣΟΥ ΗΡΘΕ ΟΜΩΣ
ΝΩΡΙΤΕΡΑ.

ΘΥΜΑΜΑΙ ΟΤΑΝ ΜΟΥ ΣΥΝΕΒΗ. ΗΤΑΝ
ΚΑΙ ΟΜΟΡΦΟ ΚΑΙ ΑΠΑΙΣΙΟ. ΕΠΡΕΠΕ
ΝΑ ΔΙΑΛΕΞΩ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΜΙΑ
ΚΡΕΠΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΒΙΛΑ ΣΤΗΝ ΙΜΠΙΖΑ.
ΗΜΟΥΝ ΠΑΝΤΑ ΦΙΛΟΔΟΕΩΣ*

* ΔΕΝ ΜΑΣ ΛΕΕΙ ΟΜΩΣ ΟΤΙ ΜΕΤΑ ΔΙΑΛΕΞΕ ΤΗΝ ΚΡΕΠΑ.

ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΡΟΝ, ΑΠΟΦΑΣΙΣΑ ΝΑ
ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΩ (ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΓΙΑ ΤΩΡΑ).
ΠΩΣ ΘΑ ΤΟ ΚΑΝΩ ΟΜΩΣ; ΤΟ
ΓΟΥΡΟΥΝΑΚΙ ΠΟΥ ΄ΧΑ ΓΙΑ ΚΟΥΜΠΑΡΑ
ΕΙΝΑΙ ΓΙΑ ΜΙΚΡΑ ΠΑΙΔΑΚΙΑ.

ΣΚΕΦΤΗΚΕΣ ΠΟΤΕ ΠΩΣ...

ΚΡΑΤΗΣΟΥ: ΜΠΟΡΕΙΣ
ΝΑ ΒΑΛΕΙΣ ΤΑ ΛΕΦΤΑ
ΣΟΥ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ;

ΜΑ, ΔΕΝ ΕΧΩ ΤΡΑΠΕΖΑ!
ΠΟΣΟ ΚΟΣΤΙΖΕΙ ΑΥΤΟ;

ΒΛΕΠΩ ΟΤΙ ΕΙΣΑΙ ΑΚΟΜΗ ΜΠΕΡΔΕΜΕΝΟΣ.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΟΛΛΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΝΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΙΣ
ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΣΟΥ. ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, ΜΠΟΡΕΙΣ
ΝΑ ΚΑΤΑΣΤΡΩΣΕΙΣ ΕΝΑ ΜΙΚΡΟ ΣΧΕΔΙΟ: ΝΑ
ΚΑΝΕΙΣ ΛΙΓΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙΣ ΤΙ
ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΕΙΣ, ΣΕ ΠΟΣΟ ΚΑΙΡΟ, ΤΙ
ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΥΜΒΕΙ...

ΠΑΝΤΑ ΜΕ ΚΑΝΕΙΣ ΝΑ
ΦΟΒΑΜΑΙ ΛΙΓΟ, ΟΤΑΝ ΜΟΥ
ΚΟΥΝΑΣ ΤΟ ΔΑΧΤΥΛΟ.
ΑΛΛΑ, ΕΝΤΑΞΕΙ, ΔΕΝ
ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΠΩ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ
ΚΑΚΗ ΙΔΕΑ.

ΜΟΛΙΣ ΠΑΡΕΙΣ ΤΟ ΚΟΛΑΪ, ΔΕΝ
ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ. ΤΟ ΑΝΤΙΘΕΤΟ:
ΣΕ ΚΑΝΕΙ ΝΑ ΑΙΣΘΑΝΕΣΑΙ
ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΕΙΝΑΙ
ΑΓΧΟΛΥΤΙΚΟ.

ΑΣ ΤΟ ΕΛΠΙΣΟΥΜΕ. ΕΙΣΤΕ ΑΛΗΘΙΝΟΙ
ΦΙΛΟΙ! ΕΠΙ ΤΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ, ΠΟΙΟΣ ΘΑ
ΜΕ ΔΑΝΕΙΣΕΙ ΚΑΝΕΝΑ ΦΙΛΟ ΓΙΑ
ΝΑ ΜΕ ΒΟΗΘΗΣΕΙ ΝΑ ΧΤΙΣΩ ΕΝΑ
ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΜΕΛΛΟΝ;

4. ΓΙΑΤΙ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΟΥΜΕ;

Ο Θοδωρής πέρασε κρίση. Άρχισε να σκέφτεται τα χρήματα, την αποταμίευση, το **μέλλον**. Ανακάλυψε ότι, όπως το ύψος του αυξάνεται, μπορεί να αυξηθούν και τα χρήματα, ή μάλλον: θα ήθελε να αυξηθούν κι αυτά! Θέλει να πραγματοποιήσει μια επιθυμία, ίσως να αγοράσει κάτι, αλλά **δεν έχει αρκετά χρήματα σήμερα**. Άρα πρέπει να αυξήσει τα χρήματά του.

Σε ό,τι αφορά τα χρήματα, η ιστορία του Πινόκιο είναι εξαιρετικά διδακτική. Είχε κι αυτός μια επιθυμία και πέντε χρυσά νομίσματα: ξόδεψε ένα στην ταβέρνα και, μετά από πρόταση των νέων οικονομικών συμβούλων του, του Γάτου και της Αλεπούς, αποφάσισε να «επενδύσει» τα άλλα τέσσερα, φυτεύοντάς τα στη Χώρα των Θαυμάτων με τη σιγουριά ότι θα φύτρωναν πολλά περισσότερα. Όπως όμως γνωρίζουμε όλοι, η ιστορία αυτή δεν είχε καλό τέλος. Δεν αυξάνονται έτσι τα λεφτά.

ΠΩΣ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΕΙΣ ΧΡΗΜΑΤΑ;

Αποταμιεύεις, **βάζοντας χρήματα στην άκρη**. Ο πρώτος τρόπος για να κάνεις τα χρήματα να αυξηθούν είναι **να μην τα ξοδεύεις**, αλλά να τα μαζεύεις. Όμως, για να το πετύχεις αυτό, πρέπει να **μη χρησιμοποιήσεις σήμερα όλα τα χρήματα που έχεις για να αγοράσεις όσα θα ήθελες**. Φυσικά, σε όλους αρέσει η ιδέα να έχουν πολλά χρήματα αύριο, αλλά αυτό δεν γίνεται χωρίς να αναβάλουν την ικανοποίηση ορισμένων επιθυμιών σήμερα. Υπάρχουν πολλοί καλοί λόγοι για να κάνει κανείς **αποταμίευση**, αλλά η

αποταμίευση δεν είναι καθόλου εύκολη στην πράξη. Ξέρεις το ρητό «κάλλιο πέντε και στο χέρι παρά δέκα και καρτέρει»; Μοιάζει σωστό, έτσι δεν είναι; Στον κόσμο μας, το «πέντε» σημαίνει την εκπλήρωση μιας επιθυμίας σήμερα και παρέχει άμεση ικανοποίηση: αφορά όμως μικρές επιθυμίες. Αν έχεις μεγαλύτερες επιθυμίες και φιλοδοξίες – το «δέκα» δηλαδή –, πρέπει να βρεις τρόπο να κάνεις τα χρήματά σου να «αυγατίσουν».

ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΤΗΣ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ

Υπάρχουν πολλοί καλοί λόγοι για να κάνει κάποιος αποταμίευση.

- Για **μελλοντικές αγορές**: όπως ο Θοδωρής σκέφτεται το μέσο μεταφοράς του και βάζει στην άκρη χρήματα για να τα αγοράσει, έτσι μπορείς κι εσύ να βάλεις χρήματα στην άκρη για να αγοράσεις ένα ηλεκτρικό πατίνι, να πας διακοπές με τους φίλους σου, να πάρεις έναν καλύτερο υπολογιστή.
- Για **προφύλαξη**: είναι καλό να βάζουμε χρήματα στην άκρη, γιατί κανείς ποτέ δεν ξέρει τι τον περιμένει. Πάντα μπορεί να προκύψουν απροσδόκητα και ξαφνικά έξοδα, και τότε είναι καλύτερα να είμαστε προετοιμασμένοι.

Η γνώση των **χρηματοοικονομικών** σου επιτρέπει να τοποθετήσεις συνετά τις οικονομίες σου, προστατεύοντάς τες από κλοπές. Για παράδειγμα, τα χρήματα που κατατίθενται σε τραπεζικό λογαριασμό είναι εγγυημένα (έως το ποσό των 100.000 ευρώ) και μπορείς να τα χρησιμοποιήσεις μέσω καρτών πληρωμής, επιταγών, ΑΤΜ. Μιλήσαμε για όλα αυτά στο κεφάλαιο 3, θυμάσαι;

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΟΨΕΩΣ: Μια μορφή λογαριασμού όπου μπορείς να χρησιμοποιείς τα ποσά που έχεις καταθέσει, αλλά που δεν αποφέρει τόκους ή αποφέρει λιγότερους τόκους. Είναι ένας κουμπαράς που φυλάσσεται σε ασφαλές μέρος και είναι διαθέσιμος ανά πάσα στιγμή. Όταν ανοίγεις έναν τρεχούμενο λογαριασμό, πρέπει να θυμάσαι ότι υπάρχουν πιθανώς έξοδα που πρέπει να πληρώσεις στην τράπεζα για τις προσφερόμενες υπηρεσίες: ορισμένα πάγια και ορισμένα μεταβλητά (προμήθειες για κινήσεις του λογαριασμού και για τη χρήση χρεωστικής ή πιστωτικής κάρτας), όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο.

ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΚΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ: Πρόκειται για κατάθεση όπου δεσμεύεσαι να μην κάνεις χρήση του κεφαλαίου σου για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Η τράπεζα ανταμείβει αυτή τη δέσμευσή σου, δίνοντάς σου υψηλότερο τόκο από ό,τι στην απλή κατάθεση.

Όταν τα χρήματα χρησιμοποιούνται για την αγορά αγαθών, π.χ. χρηματοοικονομικών τίτλων που αποφέρουν κέρδος όπως τα ομόλογα, μιλάμε για **επένδυση**.

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Μπορούμε να θεωρήσουμε τις τράπεζες και τις υπόλοιπες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον χρηματοοικονομικό τομέα ως **καταστήματα χρήματος**. Όπως όλα τα καταστήματα, σκοπός τους είναι να κερδίζουν χρήματα πουλώντας τα προϊόντα τους. Ας δούμε ορισμένα από αυτά:

ΟΜΟΛΟΓΟ: Τίτλος χρέους που εκδίδεται από τράπεζες, επιχειρήσεις ή το κράτος. Αυτοί οι φορείς ουσιαστικά «πωλούν» μέσω τέτοιων τίτλων το χρέος τους στο κοινό έναντι αμοιβής που αντιστοιχεί σε τόκο σταθερού ή κυμαινόμενου επιτοκίου. Στα αγγλικά ονομάζεται bond.

ΚΡΑΤΙΚΟ ΟΜΟΛΟΓΟ: Ομόλογο που εκδίδεται από το κράτος, ουσιαστικά πρόκειται για δάνειο που παρέχει στο κράτος ο πολίτης.

ΜΕΤΟΧΗ: Τίτλος που αντιπροσωπεύει μερίδιο στο κεφάλαιο μιας εταιρίας. Αγοράζοντας μια μετοχή, ο αγοραστής γίνεται ουσιαστικά ιδιοκτήτης ενός μέρους της εταιρίας αυτής. Η αξία της μετοχής εξαρτάται από την πορεία της εταιρίας. Ορισμένες εταιρίες είναι **εισηγμένες στο χρηματιστήριο**: αυτό σημαίνει ότι οι μετοχές τους μπορεί να πωληθούν και να αγοραστούν στο χρηματιστήριο, που είναι μια αγορά η οποία υπακούει σε συγκεκριμένους κανόνες.

Η ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

Η κοινή λογική, όπως διατυπώνεται στη λαϊκή σοφία των παροιμιών και των γνωμικών, δεν συμβαδίζει πάντα με την πραγματικότητα. Πάρε, για παράδειγμα, το γνωμικό «κάλλιο πέντε και στο χέρι παρά δέκα και καρτέρει» ή το «κάλλιο σήμερα ένα αυγό παρά αύριο μια κότα»*: αυτά σίγουρα ίσχυαν στο παρελθόν, όταν δεν υπήρχε καμία εγγύηση ότι θα σου έδιναν το δέκα ή την κότα που σου υπόσχονταν. Σήμερα, εφόσον υπάρχουν διάφορες μορφές προστασίας, αν δεν αντιμετωπίζουμε κάποια επείγουσα κατάσταση, πρέπει όλοι να επιλέξουμε το «αύριο μια κότα». Γράψε παρακάτω όσες παροιμίες γνωρίζεις και έχουν να κάνουν με την οικονομία ή τα χρήματα, και συμπλήρωσε αν συμφωνείς ή όχι με τη σημασία τους.

ΠΑΡΟΙΜΙΑ	ΣΥΜΦΩΝΕΙΣ;
«Κάλλιο πέντε και στο χέρι παρά δέκα και καρτέρει»	
«Σταλαγματιά σταλαγματιά γεμίζει η στάμνα η πλατιά»	
«Όποιος μαζεύει έχει»	

*Παροιμία γιουγκοσλαβικής προέλευσης.

ΠΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΜΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΗ;

Επένδυση σημαίνει χρήση ενός χρηματικού ποσού (**κεφαλαίου**) με στόχο την αύξησή του στο μέλλον. Για να κατανοήσουμε πώς λειτουργεί ο μηχανισμός των επενδύσεων, πρέπει να αποδεχθούμε την ιδέα ότι και τα χρήματα είναι δυνατό να «**αγοραστούν**» και να «**πωληθούν**». Δεν είναι δύσκολο να καταλάβουμε γιατί θέλουμε να αγοράσουμε χρήματα: τα χρήματα είναι πάντα χρήσιμα, αλλά θα μιλήσουμε στο επόμενο κεφάλαιο για το πώς μπορούμε να τα αγοράσουμε. Ας δούμε τώρα τι σημαίνει να πουλάς ένα χρηματικό ποσό. Σημαίνει απλά πως είσαι πρόθυμος να μη χρησιμοποιήσεις αυτό το χρηματικό ποσό για μια χρονική περίοδο, με αντάλλαγμα την υπόσχεση να εισπράξεις περισσότερα χρήματα στο μέλλον. Με άλλα λόγια, η πώληση των χρημάτων μας σημαίνει ότι τα **επενδύουμε σε χρηματοπιστωτικά προϊόντα**.

Φυσικά, για να μας δοθεί κίνητρο να τα πουλήσουμε, πρέπει εκείνοι που χρειάζονται το δάνειο να μας προσφέρουν μια αποζημίωση: η εν λόγω αποζημίωση ονομάζεται **τόκος**. Συγκεκριμένα, αν πουλάμε τα χρήματά μας, μιλάμε για πιστωτικό τόκο, δηλαδή ένα ποσό που φέρει το σύμβολο «συν» σε μια λογιστική κατάσταση. Και αυτό ακριβώς κάνουν αυτοί που επενδύουν χρήματα: τα στερούνται σήμερα, για να αποκτήσουν περισσότερα αύριο.

Αντίθετα, αν αγοράζουμε χρήματα από άλλους, παίρνοντας δάνειο, ο τόκος είναι **χρεωστικός**, δηλαδή φέρει το σύμβολο «μείον», και συνιστά κόστος. Έτσι, για να πάρουμε αυτά τα χρήματα σήμερα, πρέπει να δαπανήσουμε περισσότερα στο μέλλον.

ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Όταν αποφασίζουμε να επενδύσουμε τις αποταμιεύσεις μας, δεν γνωρίζουμε ακριβώς το κέρδος που θα λάβουμε. Αν το προσδοκώμενο κέρδος είναι μικρό, είναι συνήθως μικρός και ο κίνδυνος να χάσουμε πολλά χρήματα. Αντίθετα, αν το υποσχόμενο κέρδος είναι μεγάλο, τότε συνήθως είναι μεγάλος και ο κίνδυνος. Μπορούμε, για παράδειγμα, να κάνουμε μια επένδυση σε μετοχές, επιλέγοντας μια επιχείρηση. Αγοράζοντας π.χ. μετοχές της εταιρίας PIsquardòz (μην την αναζητήσετε, δεν υπάρχει, το όνομα είναι τυχαίο), μπορεί να κερδίσουμε πολλά χρήματα αν η PIsquardòz πηγαίνει καλά· αν όμως δεν πηγαίνει καλά, μπορεί και να χάσουμε χρήματα. Πρόκειται για τον λεγόμενο χρηματοοικονομικό κίνδυνο. Με τα κρατικά ομόλογα, ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος είναι μικρότερος, αλλά είναι μικρότερο και το αναμενόμενο κέρδος.

Ο ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Είναι αλήθεια ότι στα χρηματοοικονομικά χρησιμοποιείται ο όρος **κίνδυνος**, αλλά ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος σε αυτή την περίπτωση **δεν είναι κίνδυνος**, κάτι δηλαδή που πρέπει να αποφευχθεί με κάθε κόστος. Ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος μετρά πόσο λάθος μπορεί να κάνουμε, δηλαδή την πιθανότητα να μην πραγματοποιηθεί αυτό που προσδοκούμε. Ποιος είναι όμως αυτός ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος; Μια τράπεζα, για παράδειγμα, διατρέχει τον κίνδυνο να μην της επιστραφεί ένα δάνειο που έχει χορηγήσει. Όσοι πάλι επενδύουν στις μετοχές μιας εταιρίας

κινδυνεύουν, αν δεν πάνε καλά οι δουλιές της, γιατί αυτό θα σημάνει μείωση της αξίας της επένδυσής τους. Όσο μεγαλύτερο κίνδυνο ενέχει μια επένδυση, συνήθως τόσο υψηλότερη είναι η απόδοση που μπορεί να λάβει ο επενδυτής σε περίπτωση επιτυχίας. Αυτό ενθαρρύνει τους επενδυτές να επενδύουν σε λιγότερο ασφαλή προϊόντα.

Κάτι άλλο που πρέπει να λάβεις υπόψη, όταν σκέφτεσαι να κάνεις μια επένδυση, είναι ότι, αν αποφασίσεις να **τη διακόψεις**, δεν μπορείς να πάρεις πάντα γρήγορα πίσω το ποσό που επένδυσες ούτε μπορείς πάντα να ανακτήσεις το συνολικό ύψος του. Με λίγα λόγια, υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί παράγοντες που καθορίζουν το ποσό του τόκου που θα λάβεις: η παραίτησή σου από την άμεση χρήση του χρηματικού ποσού, η χρονική διάρκεια για την οποία τα χρήματα θα παραμείνουν κλειστά, ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος. Γι' αυτό, αν κάνεις μια επένδυση, πρέπει να είσαι σίγουρος/η ότι έχεις όλες τις **πληροφορίες** που είναι απαραίτητες για να λάβεις μια τεκμηριωμένη απόφαση. Και ασφαλώς πρέπει να υπογράψεις μόνο όταν έχεις βεβαιωθεί πως κατανοείς πλήρως όλες τις προϋποθέσεις.

🕒 Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΟΥ 72

Έχεις όρεξη για απλή μαθηματικά; Είναι απαραίτητα, όταν πρόκειται για λεφτά... Να λησμονήσουμε ένα πρόβλημα: πόσος χρόνος χρειάζεται για να διπλασιαστεί το επενδυμένο κεφάλαιο βάσει ενός συγκεκριμένου επιτοκίου; Σύμφωνα με τον απλό εμπειρικό κανόνα $R \times T = 72$, δηλαδή με ένα επιτόκιο R , ο χρόνος T για να διπλασιαστεί το κεφάλαιο ισούται με $72 : R$. Για παράδειγμα, με ετήσιο επιτόκιο 4%, θα χρειαστούν $72 : 4 = 18$ χρόνια. Πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι, με την πάροδο του χρόνου, οι τόκοι αυξάνονται εκθετικά: αυτό συμβαίνει επειδή οι δεδουλευμένοι τόκοι αυξάνουν το κεφάλαιο επί του οποίου υπολογίζονται οι τόκοι των μεταγενέστερων χρονικών περιόδων. Αυτός ο μηχανισμός ονομάζεται σύνθετη κεφαλαιοποίηση.

Η ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ

Πώς γίνεται να επενδύεις μειώνοντας τον χρηματοοικονομικό κίνδυνο, χωρίς να παραιτείσαι της απόδοσης; Το καλύτερο κριτήριο είναι να προσπαθείς να αγοράσεις όχι μόνο έναν τίτλο, αλλά ένα χαρτοφυλάκιο τίτλων, δηλαδή ένα σύνολο διαφορετικών μεταξύ τους προϊόντων· έτσι, οι απώλειες κάποιων θα αντισταθμίζονται από τα κέρδη άλλων. Αυτό ονομάζεται **διαφοροποίηση** και στόχος της είναι η προστασία μας. Αν, για παράδειγμα, επενδύσεις τα χρήματά σου σε επιχειρήσεις φρούτων και ο επόμενος χειμώνας είναι πολύ κρύος, δεν θα κερδίσεις τίποτα. Αν, αντίθετα, εφαρμόσεις τον κανόνα της διαφοροποίησης και, άρα, επενδύσεις σε εταιρίες φρούτων αλλά και σε χιονοδρομικά κέντρα, θα μπορέσεις να βγάλεις χρήματα είτε ο χειμώνας είναι κρύος είτε ζεστός. Η διαφοροποίηση μπορεί να περιλαμβάνει διαφορετικές επιχειρήσεις, αλλά και διαφορετικές χώρες. Αν, για παράδειγμα, αγοράσεις μετοχές σε έναν ποδοσφαιρικό όμιλο, θα κερδίσεις περισσότερα αν η ομάδα κερδίσει – το αντίθετο αν χάσει. Για να είσαι πιο ήσυχος/η, συμφέρει να διαφοροποιήσεις τις επενδύσεις σου αγοράζοντας μετοχές και από ανταγωνιστικές ομάδες, ώστε να έχεις περισσότερες πιθανότητες να κερδίσεις χρήματα. Συχνά, το τίμημα που πληρώνεις για να αποκομίσεις τα οφέλη της διαφοροποίησης είναι η μείωση του μέγιστου δυνατού κέρδους: όμως είναι ένα δίκαιο τίμημα που πρέπει να πληρώσεις προκειμένου να διασφαλίσεις μείωση της μέγιστης ζημίας! Έτσι, όταν επιλέγεις σε τι να επενδύσεις, το μεγάλο ερώτημα είναι πάντα: πόσα διατίθεται να χάσω για να έχω την ευκαιρία να κερδίσω περισσότερα;

🔍 Ο ΤΟΚΟΣ

Τόκος είναι το ποσό που οφείλεται ως **αποζημίωση** για την απόκτηση ενός κεφαλαίου για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο: εκφράζεται με τη μορφή ενός **ποσοστού (επιτόκιο)**, το οποίο προσδιορίζει το ποσό των τόκων που αντιστοιχούν σε κεφάλαιο ύψους 100 ευρώ σε ένα έτος. Π.χ. ένα επιτόκιο 4% σημαίνει ότι ο τόκος που αντιστοιχεί σε 100 ευρώ είναι 4 ευρώ. Μπορούμε να δούμε τον τόκο από δύο οπτικές γωνίες: αν ζητάμε εμείς χρήματα, πρέπει να πληρώσουμε τόκο· αν όμως δανείζουμε χρήματα, ανταμειβόμαστε με (εισπράττουμε) τόκο. Όταν καταθέτουμε τα χρήματά μας στην τράπεζα, τότε η τράπεζα, με τη σειρά της, μπορεί να τα δανείσει σε όποιον της τα ζητήσει. Όχι σε όλους! Μόνο σε όσους πιστεύει πως έχουν τη δυνατότητα να αποπληρώσουν το δάνειο.

Σε περίπτωση που κάποιος δεν επιστρέψει στην τράπεζα τα χρήματα για το δάνειο που έλαβε, εμείς δικαιούμαστε να πάρουμε τα χρήματά μας πίσω, ανεξαρτήτως. Για την τράπεζα, η διαφορά μεταξύ του επιτοκίου που εισπράττει για τα δάνεια που χορηγεί και του επιτοκίου που πρέπει να καταβάλει στους πελάτες που έχουν καταθέσει σε αυτήν τα χρήματά τους ονομάζεται **περιθώριο επιτοκίου** (interest rate spread) και χρησιμεύει για τον υπολογισμό της απόδοσης της δραστηριότητάς της, αλλιώς και την ανταμείβει για τον κίνδυνο που διατρέχει επειδή πρέπει να μας επιστρέψει τα χρήματά μας, ακόμη κι αν εκείνοι που έλαβαν δάνειο δεν το αποπληρώσουν.

🕒 ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΥΨΗΛΟΤΕΡΟΣ ΤΟΚΟΣ;

Έχεις βάψει στην άκρη 100 ευρώ και θέλεις να κάνεις μια μικρή επένδυση, γνωρίζοντας ότι δεν θα μπορείς να κάνεις ανάληψη του ποσού για έναν χρόνο. Η Τράπεζα Εμπιστοσύνης σου προσφέρει επιτόκιο 2%. Το Ταμειυτήριο, αντιθέτως, σου προσφέρει 3 ευρώ μετά από δώδεκα μήνες. Πού συμφέρει να καταθέσεις τα 100 ευρώ σου;

Το επιτόκιο του Ταμειυτηρίου είναι υψηλότερο: στο 3% σε 12 μήνες, ενώ το επιτόκιο της Τράπεζας είναι 2% σε 12 μήνες.

🔍 ΠΟΙΟΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΠΗΡΕΑΣΕΙ ΤΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ;

Στη ζώνη του ευρώ, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) αποφασίζει το επιτόκιο με το οποίο δανείζει τις λοιπές τράπεζες της ευρωζώνης. Πρόκειται για μια πολύ σημαντική απόφαση, διότι επηρεάζει όλα τα άλλα επιτόκια και επομένως αφορά άμεσα όλες τις οικονομίες των κρατών. Κάθε τράπεζα, αφού χρηματοδοτηθεί (από την κεντρική τράπεζα ή την αγορά), εφαρμόζει ένα πρόσθετο περιθώριο σε αυτή την «τιμή του χρήματος» για να διασφαλίσει το δικό της κέρδος, που στην τραπεζική ορολογία ονομάζεται περιθώριο επιτοκίου (interest rate spread) ή σκέτο spread· spread στα αγγλικά σημαίνει «διαφορά» και στα χρηματοοικονομικά δείχνει τη διαφορά μεταξύ δύο επιτοκίων. Κατά συνέπεια, οι αποφάσεις της ΕΚΤ επηρεάζουν το συνολικό κόστος δανεισμού της οικονομίας και αποτελούν βασικό μηχανισμό άσκησης της νομισματικής πολιτικής, με στόχο τη διαφύλαξη της αξίας του νομίσματος και την αποφυγή υψηλού πληθωρισμού.

🕒 Ο ΤΟΚΟΣ ΣΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ

Επιστρέφουμε πάλι στα μαθηματικά. Θα μας χρειαστούν για να υπολογίσουμε τον ονομαστικό τόκο για τον οποίο μιλήσαμε παραπάνω. Μιλάμε για ονομαστικό τόκο, όταν υπολογίζουμε μόνο τον τόκο επί του αρχικού κεφαλαίου για μια καθορισμένη χρονική περίοδο (επομένως είναι κάτι διαφορετικό από τη σύνθετη κεφαλαιοποίηση που είδαμε με τον «κανόνα του 72»). Αναφέρουμε με:

- **C** το αρχικό κεφάλαιο,
- **i** το επιτόκιο,
- **t** τη διάρκεια της χρονικής περιόδου, όπου συνήθως γίνεται αναφορά σε μια σειρά ετών,
- **I** τον τόκο που θέλουμε να βρούμε

Για να βρούμε τον τόκο, ο μαθηματικός τύπος έχει ως εξής: $I = (C \times i \times t) / 100$
Το τελικό κεφάλαιο **M** (που ονομάζεται «τελική αξία») προκύπτει από το αρχικό κεφάλαιο **C** συν τους τόκους **I**: $M = C + I$.

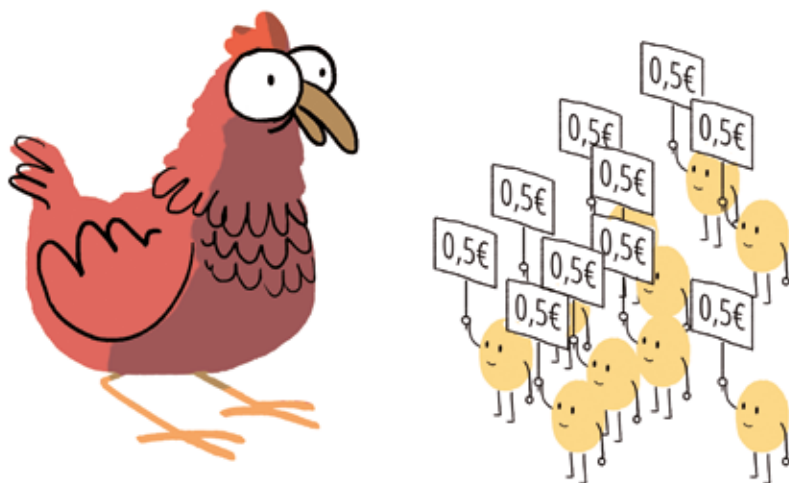
Επομένως, αν επενδύσεις 1.000 ευρώ με ετήσιο επιτόκιο 5%, πόσα χρήματα θα έχεις, μαζί με το αρχικό σου κεφάλαιο, μετά από 1 έτος;

🕒 ΕΝΤΑΞΕΙ, ΑΛΛΑ ΤΕΛΙΚΑ... ΠΟΣΟ ΑΞΙΖΕΙ ΜΙΑ «ΚΟΤΑ» ΣΗΜΕΡΑ;

Η παροιμία που αναφέραμε παραπάνω «κάληλο σήμερα ένα αυγό παρά αύριο μια κότα» μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως έναυσμα για να εμβαθύνουμε σε όλη όσα μάθαμε σε αυτό το κεφάλαιο. Φαντάσου, λοιπόν, ότι το αυγό κοστίζει 0,50 ευρώ και η κότα που το κλησάει κοστίζει δέκα φορές παραπάνω. Φαντάσου επίσης ότι θες να αγοράσεις αυτή την κότα και απάντησε στην ερώτηση: πόσα αυγά πρέπει να στερηθείς για να μπορέσεις να την αγοράσεις; Λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη ότι 1 κότα παράγει περίπου 2 αυγά κάθε 3 ημέρες, πόσες μέρες χρειάζονται για να ξανακερδίσεις τα αυγά που δεν κατανάλωσες;

Και τελικά, σε τι αναφέρεται πραγματικά η παροιμία;

- α) Στον **κίνδυνο**: το αυγό σήμερα είναι εξασφαλισμένο, η κότα αύριο όμως όχι.
- β) Στην **πείνα**: καλύτερα να γεμίσεις την κοιλιά σου σήμερα, το μέλλον θα το σκεφτείς αύριο.
- γ) Στην **κόπωση**: Καλύτερα ένα αυγό σήμερα, έτσι δεν θα χρειαστεί να κουράζεσαι με υπολογισμούς!

 ΑΣ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΟΥΜΕ

Συναντήσαμε πολλούς νέες ιδέες και ψήγματα λαϊκής σοφίας για την αποταμίευση. Ίσως να ήξερες κάποια πράγματα και κάποια άλλα να τα έμαθες τώρα. Δοκίμασε να γράψεις παρακάτω τι νομίζεις ότι έμαθες και τι γνώριζες ήδη. Κατόπιν, συζήτησε με τους συμμαθητές σου για να διαπιστώσεις αν κάποιος έχει μάθει κάτι που μπορεί να μην πρόσεξες.

[illegible]

ΓΕΙΑ ΣΑΣ, ΤΙ ΚΑΝΕΤΕ; ΕΣΑΣ ΨΑΧΝΑΜΕ, ΝΑ ΣΑΣ ΡΩΤΗΣΟΥΜΕ ΚΑΤΙ.

ΚΟΙΤΑ ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΔΩ! ΘΕΛΟΥΜΕ ΝΑ ΣΑΣ ΡΩΤΗΣΟΥΜΕ ΚΑΤΙ.

ΕΧΟΥΜΕ ΕΝΑ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΥ ΚΟΥΛ ΚΑΙ ΠΟΛΥ ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ, ΑΛΛΑ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ.

ΕΧΟΥΜΕ ΕΝΑ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΑΡΠΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΕΡΔΟΦΟΡΑ, ΑΛΛΑ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΧΟΥΝ ΟΡΕΞΗ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΠΡΑΓΜΑΤΑ.

ΩΡΑΙΑ, ΑΣ ΞΕΚΙΝΗΣΟΥΜΕ ΠΡΩΤΟΙ: ΕΝΩΣΑΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΣΚΕΦΤΗΚΑΜΕ ΝΑ ΦΤΙΑΞΟΥΜΕ ΕΝΑ ΒΙΝΤΕΟΠΑΙΧΝΙΔΙ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΟΣ!

ΕΜΕΙΣ ΑΝΤΙΘΕΤΑ ΕΝΩΣΑΜΕ ΤΙΣ ΦΙΛΟΔΟΣΙΕΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΤΑ ΝΟΥ ΝΑ ΑΝΟΙΞΟΥΜΕ ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ-ΣΟΥΣΙ ΜΠΑΡ. Η ΣΟΥΣΙ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ-ΜΠΑΡ Η ΜΠΑΡ-ΣΟΥΣΙ-ΒΙΒΛΙΟΠ...

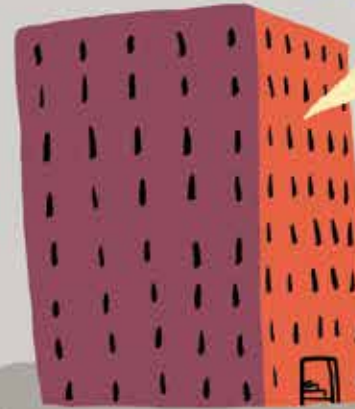
ΚΑΛΑ, ΚΑΛΑ, ΚΑΤΑΛΑΒΑΜΕ! ΑΛΛΑ ΓΙΑ ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΚΑΛΥΤΕΡΟ.

ΔΕΝ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΕΤΕ ΤΗ ΜΟΝΑΔΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΙΚΟΥ ΜΑΣ ΣΧΕΔΙΟΥ. ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΡΩΤΑΜΕ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΠΟΙΟ ΘΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΣΑΝ;

ΟΧΙ, ΟΧΙ, ΟΧΙ! ΔΕΝ ΔΙΝΟΥΜΕ ΔΑΝΕΙΟ. ΕΙΣΤΕ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΟΙ ΑΚΟΜΗ ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΑ ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΤΡΑΠΕΖΑ...

... ΟΜΩΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ ΠΟΛΥ ΚΑΛΕΣ ΙΔΕΕΣ, ΟΠΟΤΕ ΑΡΧΙΣΤΕ ΝΑ ΤΟ ΣΚΕΦΤΕΣΤΕ ΣΟΒΑΡΑ ΚΑΙ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΖΗΤΗΣΕΤΕ ΔΑΝΕΙΟ ΟΤΑΝ ΠΙΑ ΦΤΑΣΕΤΕ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΗΛΙΚΙΑ.

ΑΠ' Ο,ΤΙ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΕΧΟΥΝ ΟΛΟΙ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΑΠΟΨΗ.

ΕΝΤΑΞΕΙ ΤΩΡΑ, ΩΣ ΣΥΝΗΘΩΣ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΑΝ ΛΟΓΙΚΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ.

ΚΙ ΕΜΕΙΣ ΤΙ ΚΑΝΟΥΜΕ;

ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΙ ΑΛΛΟΣ ΤΡΟΠΟΣ. ΒΛΕΠΕΤΕ ΕΚΕΙΝΟΝ ΕΚΕΙ ΤΟΝ ΤΥΠΟ; ΛΕΝΕ ΟΤΙ ΔΙΝΕΙ ΔΑΝΕΙΑ ΣΕ ΟΛΟΥΣ. ΜΑΛΛΟΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΠΟΙΟΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΣ.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ... Α ΝΑΙ, ΤΟΝ ΕΧΩ ΑΚΟΥΣΤΑ, ΤΟΝ ΛΕΝΕ «ΠΕΝΗΝΤΑΚΙΑ».

ΝΑΙ, ΤΟΝ ΛΕΝΕ ΕΤΣΙ ΓΙΑΤΙ ΔΑΝΕΙΖΕΙ ΛΕΦΤΑ ΜΕ ΕΠΙΤΟΚΙΟ 50% ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ! ΚΑΙ, ΑΝ ΔΕΝ ΚΑΤΑΦΕΡΕΙΣ ΝΑ ΤΟΥ ΤΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΕΙΣ, ΕΧΕΙΣ 50% ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΝΑ ΖΗΣΕΙΣ.

ΔΗΛΑΔΗ, ΑΝ ΣΟΥ ΔΩΣΕΙ 200 ΕΥΡΩ, ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΟΥ ΔΩΣΕΙΣ ΠΙΣΩ 300 ΕΥΡΩ, ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΕΣ 450 Κ.Λ.Π.;

ΚΙ ΟΜΩΣ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΤΟΣΟ ΚΑΛΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ! ΙΣΩΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΗ ΙΔΕΑ ΝΑ ΨΑΧΝΟΥΜΕ ΓΙΑ ΔΑΝΕΙΟ ΕΤΣΙ ΣΤΑ ΤΥΦΛΑ.

ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟ ΑΚΟΜΗ ΚΑΙ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΤΟΚΟΓΛΥΦΟ... ΠΡΕΠΕΙ ΟΜΩΣ ΠΑΝΤΑ ΝΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΠΟΛΥ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΟΙ, ΟΤΑΝ ΖΗΤΑΜΕ ΔΑΝΕΙΟ.

ΣΥΜΦΩΝΟΙ, ΛΟΙΠΟΝ! ΑΣ ΚΑΝΟΥΜΕ ΜΙΑ ΚΑΛΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΜΑΣ...

... ΓΙΑΤΙ ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΜΑΣ ΘΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΟΥΝ... ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΕΡΔΟΦΟΡΑ...

ΜΕΤΑ, ΠΑΜΕ ΑΜΕΣΩΣ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΑ ΤΟΥΣ ΕΞΗΓΗΣΟΥΜΕ ΤΑ ΠΑΝΤΑ. ΣΙΓΟΥΡΑ ΘΑ ΠΕΙΣΤΟΥΝ ΝΑ ΜΑΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΟΥΝ!

ΟΧΙ ΚΑΙ ΑΜΕΣΩΣ. ΕΧΕΤΕ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΤΕΣΣΕΡΑ ΜΕ ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΦΤΙΑΞΕΤΕ ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΣΧΕΔΙΟ.

ΕΠΙΠΛΕΟΝ, ΘΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΞΙΟΠΙΣΤΟΙ ΣΤΙΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΜΑΣ. ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΘΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΠΕΙ ΟΤΙ ΠΑΡΑΛΕΙΨΑΜΕ ΠΟΤΕ ΜΙΑ ΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ.

ΣΩΣΤΑ, ΓΙΑΤΙ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΠΟΥ ΖΗΤΑΜΕ.

ΜΑΛΙΣΤΑ, ΜΑΛΙΣΤΑ... ΑΛΛΑ ΠΡΕΠΕΙ ΠΡΩΤΑ ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΟΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΠΛΗΡΩΣΕΙΣ...

ΗΡΘΕ ΛΟΙΠΟΝ Η ΩΡΑ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΠΡΟΒΑ. ΕΓΩ ΚΑΝΩ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΙ ΕΣΕΙΣ ΚΑΝΕΤΕ ΤΟΥΣ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΔΑΝΕΙΟ. ΕΙΣΤΕ ΕΤΟΙΜΟΙ; ΞΕΚΙΝΑΜΕ: «ΚΑΛΗΜΕΡΑ ΚΥΡΙΟΙ, ΘΕΛΕΤΕ ΕΝΑ ΔΑΝΕΙΟ 40.000 ΕΥΡΩ ΓΙΑ ΝΑ ΞΕΚΙΝΗΣΕΤΕ ΤΟ ΥΠΕΡΟΧΟ ΕΡΓΟ ΣΑΣ; ΠΡΟΤΙΝΩ ΣΤΑΘΕΡΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΤΟΥ 10% ΠΟΥ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΟΠΛΗΡΩΣΕΤΕ ΣΕ 4 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕ ΜΗΝΙΑΙΕΣ ΔΟΣΕΙΣ, ΑΡΑ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΛΗΡΩΝΕΤΕ ΠΕΡΙΠΟΥ 1.000 ΕΥΡΩ ΤΟΝ ΜΗΝΑ (Ή ΜΑΛΛΟΝ ΛΙΓΟ ΠΑΡΑΠΑΝΩ, ΓΙΑΤΙ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΑΙ ΤΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΕΞΟΔΑ). ΣΥΝΟΛΙΚΑ, ΘΑ ΠΛΗΡΩΣΕΤΕ 9.000 ΕΥΡΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΟΣΑ ΣΑΣ ΔΙΝΟΥΜΕ ΤΩΡΑ».

ΠΑΝΑΓΙΑ ΜΟΥ! ΤΟ ΄ΞΕΡΑ ΟΤΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΕ ΕΤΣΙ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΑΓΧΩΘΗΚΑ...

ΟΜΩΣ ΕΤΣΙ ΘΑ ΕΧΟΥΜΕ ΑΜΕΣΩΣ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΝΑ ΞΕΚΙΝΗΣΟΥΜΕ...

5. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΠΙΣΤΩΣΗ

Είναι ωραίο να φαντάζεσαι το μέλλον, να ανοίγεις ένα σουσί μπαρ-βιβλιοπωλείο στο διάστημα ή κάτι ακόμη πιο καταπληκτικό. Χρειάζεται φαντασία, πάθος, αποφασιστικότητα, αναπόφευκτα όμως κάποια στιγμή και χρήματα. Μέχρι εδώ, μιλήσαμε για χρήματα που ήδη υπάρχουν. Μερικές φορές όμως, όταν πρέπει ή θέλεις να αγοράσεις πράγματα, αλλά δεν έχεις τα χρήματα που χρειάζονται, καταφεύγεις στην πίστωση, δηλαδή ζητάς **δανεικά χρήματα από κάποιον άλλον**. Αν χρειάζεσαι λίγα χρήματα, μπορείς να τα ζητήσεις από κάποιον από την οικογένειά σου· αν όμως χρειάζεσαι πολλά, πρέπει να απευθυνθείς σε τράπεζα ή σε κάποιο χρηματοδοτικό ίδρυμα. Όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο για την αποταμίευση, **τόκος** είναι η αμοιβή που μας καταβάλλεται όταν παραχωρούμε ένα χρηματικό ποσό και δεχόμαστε να μην το χρησιμοποιήσουμε για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Στην πίστωση, όπως θα δούμε, αυτό αντιστρέφεται: αν δανειστείς χρήματα από μια τράπεζα πρέπει να τα ξεπληρώσεις μέσα σε καθορισμένο χρονικό διάστημα, καταβάλλοντας ένα επιπλέον ποσό (τους τόκους).

ΑΠΟ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ Η ΛΕΞΗ «ΠΙΣΤΩΣΗ»;

Η λέξη πίστωση προέρχεται από τη λέξη πίστη, που σημαίνει «εμπιστοσύνη». Στην τραπεζική γλώσσα, η πίστωση αποκαλείται και πίστη και αφορά ποσό που δίνεται με την **πίστη** ότι θα επιστραφεί.

ΜΠΑΜΠΑΚΟΥΛΗ, ΜΕ
ΕΜΠΙΣΤΕΥΕΣΑΙ;

ΠΟΣΑ ΘΕΣ;

ΚΑΙ ΠΑΝΩ ΑΠ'ΟΛΑ ΘΑ ΛΑΒΕΙ ΜΕΓΑΛΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ!

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΙΣΤΩΣΗΣ

Ο όρος «πίστη» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στα αγγλικά τη δεκαετία του 1520. Δραστηριότητες πίστωσης ή αλλιώς δανεισμού απαντώνται ήδη στους πρώτους πολιτισμούς της ανθρωπότητας, στη Μεσοποταμία και στην Ελλάδα, όπου οι ιερείς συχνά διαχειρίζονταν καταθέσεις χρημάτων και πολύτιμα αγαθά. Τα δάνεια ή οι πιστώσεις απαντώνται επίσης με πολύ καλή τεκμηρίωση και στην αρχαία Ρώμη, όπου αρχίζουν να εμφανίζονται οι πρώτοι σχετικοί νόμοι. Η πίστωση γνωρίζει πραγματική εξάπλωση μεταξύ 14ου και 15ου αιώνα, οπότε κάνουν την εμφάνισή τους οι πρώτες **τράπεζες**, που διεξάγουν ταυτόχρονα δραστηριότητες δανεισμού και αποδοχής χρημάτων για κατάθεση. Οι τραπεζίτες ήταν πολύ σημαντικές προσωπικότητες και, σε κάποιες περιπτώσεις, μπορεί να χρηματοδοτούσαν ακόμη και ολόκληρα έθνη. Στην Ιταλία υπήρχαν τραπεζίτες από πλούσιες οικογένειες όπως οι Медικοί, οι Περούτσι, οι Μπάρντι (στη Φλωρεντία), αλλά και τράπεζες όπως η Banco di San Giorgio, που ιδρύθηκε το 1407 και θεωρείται η παλαιότερη τράπεζα στον κόσμο. Η χορήγηση πιστώσεων συνδέεται στενά με μεγάλα έργα της Αναγέννησης, όπως και με πολλές εξερευνησεις αφού, για όλα τα πράγματα που είχαν μεγάλο κόστος, χρειαζόταν και η αντίστοιχη χρηματοδότηση.

ΠΟΤΕ ΧΡΕΙΑΖΕΣΑΙ ΠΙΣΤΩΣΗ;

Επομένως, στο παρελθόν, η πίστωση χρησιμοποιήθηκε στη χρηματοδότηση μεγάλων έργων και συνδέθηκε με μεγάλα επιτεύγματα: σήμερα μπορεί κάποιος να τη χρησιμοποιήσει για να ανοίξει μια επιχείρηση, αλλά και για να αντιμετωπίσει σημαντικά έξοδα, όπως π.χ. η αγορά ενός σπιτιού. Ίσως έχεις ακούσει να μιλάνε για τα **στεγαστικά δάνεια**: πρόκειται για δάνεια που παρέχει μια τράπεζα για την αγορά, την κατασκευή ή την ανακαίνιση ενός ακινήτου.

ΓΙΑΤΙ ΕΠΙΛΕΓΟΥΜΕ ΤΗΝ ΠΙΣΤΩΣΗ ΚΑΙ ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΑΥΤΗ Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΑΣ;

Επειδή υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους μπορεί κάποιος να χρειάζεται χρηματοδότηση, υπάρχουν και πολλά **πιστωτικά προϊόντα**. Για να επιλέξεις το σωστό, πρέπει πρώτα να εξετάσεις τι χρειάζεσαι και για ποιο σκοπό. Μετά, πρέπει να κοιτάξεις τα υπόλοιπα στοιχεία:

Αρχικά, το **επιτόκιο** που έχουμε ήδη συζητήσει στο κεφάλαιο 4, δηλαδή το ποσό, σε ποσοστιαία βάση, που πρέπει να επιστρέψεις επιπλέον του ποσού που ζητάς (όσο υψηλότερο είναι το επιτόκιο, τόσο ακριβότερο είναι το δάνειο). Το επιτόκιο μπορεί να είναι **σταθερό** ή **κυμαινόμενο**: στην περίπτωση ενός δανείου με σταθερό επιτόκιο, ο τόκος παραμένει ίδιος με την πάροδο του χρόνου ενώ, αν το επιτόκιο είναι κυμαινόμενο, μπορεί να αλλάξει στην πορεία του χρόνου. Σημαντικός όρος σε ένα δάνειο είναι και η διάρκεια του: σε πόσο χρόνο δηλαδή πρέπει να το αποπληρώσεις. Η δόση του δανείου είναι τα χρήματα που πρέπει (συχνά σε μηνιαία βάση) να καταβληθούν σε όσους μας δάνεισαν, μέχρι να αποπληρωθεί το δάνειο. Για να το κατανοήσουμε καλύτερα, πρέπει να αναλύσουμε το **πλάνο αποπληρωμής**, δηλαδή μια αναλυτική κατάσταση που αναγράφει πόσα χρήματα πρέπει να επιστραφούν συνολικά και πώς διαμορφώνονται οι δόσεις.

Ποιο δάνειο, λοιπόν, σου ταιριάζει καλύτερα; Οι ερωτήσεις που είναι καλό να κάνεις είναι πολλές και πρέπει να προσπαθήσεις να τις απαντήσεις όλες με σύνεση, από κοινού με την τράπεζα που σου δανείζει τα χρήματα: προτιμάς ένα υψηλότερο επιτόκιο, που όμως θα παραμείνει σταθερό στο πέρασμα του χρόνου, ή ένα χαμηλότερο επιτόκιο που όμως μπορεί να αυξηθεί (ή να μειωθεί) στο μέλλον; Προτιμάς να αποπληρώσεις πιο γρήγορα, καταβάλλοντας υψηλότερες δόσεις, ή το αντίστροφο; Πόσο συχνά θέλεις να πληρώνεις δόσεις; Έχεις συγκρίνει διαφορετικές προσφορές για να διαπιστώσεις ποια σου ταιριάζει καλύτερα; Είσαι σίγουρος/η πως μπορείς να ανταποκριθείς στην καταβολή των δόσεων, χωρίς να αντιμετωπίσεις προβλήματα με το εισόδημά σου;

Ας πάρουμε το παράδειγμα ενός **στεγαστικού δανείου**. Στη σύμβαση που υπογράφεται, συμφωνείται ένα πρόγραμμα αποπληρωμής του δανείου με τις δόσεις καταμεμημένες μέσα στη συμφωνημένη χρονική περίοδο. Είναι σημαντικό να γνωρίζεις ότι, αν δεν τηρήσεις τους όρους αποπληρωμής, θα αυξηθούν τα χρήματα που πρέπει να επιστρέψεις συνολικά, αφού θα προκύψουν επιπλέον τόκοι που θα πρέπει να πληρώσεις. Αν δεν μπορείς να αποπληρώσεις τα ποσά που οφείλεις, μπορεί ακόμη και να σου αφαιρέσουν τα περιουσιακά στοιχεία για τα οποία πήρες το δάνειο και να τα δώσουν στην τράπεζα που σου το χορήγησε. Αυτό μπορεί να συμβεί επειδή η τράπεζα, για να σου χορηγήσει το στεγαστικό δάνειο, εκτός από το ότι ελέγχει αν με το μελλοντικό εισόδημά σου θα μπορέσεις να το αποπληρώσεις, ζητά το ίδιο το σπίτι ως εγγύηση για την αποπληρωμή (η εγγύηση αυτή ονομάζεται **υποθήκη**). Πάντως, μπορεί η πίστωση να διευκολύνει την ικανοποίηση των μελλοντικών αναγκών, πρέπει όμως και να θυμάσαι ότι, για αρκετό καιρό (συγκεκριμένα, για όσο χρόνο αποπληρώνεις ένα δάνειο), θα έχεις λιγότερα χρήματα να ξοδεύεις.

Η ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Δεν είναι δυνατό να χορηγηθούν δάνεια σε όλους. Η τράπεζα, για να δώσει δάνεια, χρησιμοποιεί τα χρήματα των αποταμιευτών της, οπότε, πρέπει να δίνει δάνεια σε όσους θεωρεί ότι έχουν την ικανότητα να τα αποπληρώσουν, ώστε στη συνέχεια να είναι σε θέση να επιστρέψει στους αποταμιευτές τα χρήματά τους. Η τράπεζα αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα των ατόμων που αιτούνται δάνεια, δηλαδή την αξιοπιστία και τη φερεγγυότητά τους σε σχέση με την αποπληρωμή του δανείου τους. Παράγοντες που εξετάζονται για την αξιολόγηση της δυνατότητας ενός ατόμου να δανείζεται χρήματα είναι το οικονομικό ιστορικό του, τυχόν άλλες υποχρεώσεις, η παρούσα οικονομική του κατάσταση, η ύπαρξη σταθερού εισοδήματος και η πιθανότητα να παραμείνει το ίδιο στο μέλλον, η διαθεσιμότητα περιουσιακών στοιχείων ή και άλλων οικονομικών πόρων, η αποταμιευτική και καταναλωτική του συμπεριφορά, κ.ά. Όσο υψηλότερα αξιολογείται η πιστοληπτική ικανότητα του εν δυνάμει δανειολήπτη, τόσο πιο πιθανό είναι η τράπεζα να εγκρίνει το δάνειο και ο αιτών να λάβει την πίστωση, και μάλιστα με πιο ελκυστικούς όρους και ίσως με λιγότερες εγγυήσεις. Μια χαμηλή αξιολόγηση της πιστοληπτικής σου ικανότητας παραπέμπει σε υψηλό κίνδυνο αθέτησης ενός δανείου και μπορεί να οδηγήσει ακόμα και σε άρνηση εκ μέρους της τράπεζας να χορηγήσει το δάνειο.

ΔΑΝΕΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΔΩΜΑΤΙΟ ΜΟΥ

Αποφάσεις να αλλιάξεις τη διαρρύθμιση ενός δωματίου στο σπίτι σου, για να το κάνεις πιο όμορφο και πιο λειτουργικό. Ποιο όμως; Εσύ πρέπει να αποφασίσεις: αυτό που χρειάζεσαι σε αυτή τη φάση είναι ιδέες. Αν πρόκειται για το δωμάτιό σου, μπορείς για παράδειγμα να βάψεις τους τοίχους με τα αγαπημένα σου χρώματα, να τους καλύψεις με αφίσες ή πίνακες, να αγοράσεις νέα έπιπλα, μια βιβλιοθήκη, το κρεβάτι με ουρανό που ονειρεύεσαι από μικρός/ή ή μια πιο άνετη καρέκλα ή, πάλι, να βάλεις καινούργιο φωτιστικό. Αν είσαι λάτρης του αθλητισμού, μπορείς να δημιουργήσεις το δικό σου ιδιωτικό γυμναστήριο σε κάποιο δωμάτιο. Και, αν το όνειρό σου είναι να γίνεις ροκ σταρ, γιατί να μη

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ →

σκεφτείς τι χρειάζεσαι για να μετατρέψεις το γκαράζ ή το υπόγειο του σπιτιού σου σε στούντιο; Αφού φτιάξεις τη «λίστα αγορών» σου, δεν μένει παρά να υπολογίσεις πόσο θα σου κοστίσουν οι αγορές αυτές. Τώρα που ξέρεις πόσα χρήματα πρέπει να ξοδέψεις, αυτό που χρειάζεσαι είναι τα χρήματα! Σίγουρα δεν θα διαθέσεις όλα τα χρήματα, ακόμη και αν είσαι πολύ οικονόμος, οπότε πρέπει να ζητήσεις χρηματοδότηση από την τράπεζα. Για να συνεχίσεις την προσομοίωση, ζήτη βοήθεια από έναν από τους γονείς σου: μπείτε μαζί στο διαδίκτυο και κάντε έρευνα στα δάνεια που προσφέρουν διάφορες τράπεζες, συγκρίνοντας το ΣΕΠΠΕ (Συνολικό Ετήσιο Πραγματικό Ποσοστό Επιβάρυνσης, βλ. σελ. 92) που περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία του κόστους, δηλαδή τόσο τους τόκους όσο και τα λοιπά έξοδα. Μπορείς να συγκρίνεις και τα παρεπόμενα έξοδα, το σταθερό και το κυμαινόμενο επιτόκιο, τη διάρκεια του δανείου, το ύψος των τόκων, όταν η διάρκεια του δανείου μεταβάλλεται, και τους γενικότερους όρους. Τέλος, μπορείς να παρουσιάσεις την έρευνά σου στην τάξη και να τη συγκρίνεις με την αντίστοιχη συμμαθητών σου.

ΣΤΗΝ ΠΙΣΤΩΣΗ ΛΕΜΕ ΝΑΙ, ΑΛΛΑ ΜΕ ΣΥΝΕΣΗ

Για την προστασία και των δύο εμπλεκόμενων μερών σε μια δανειακή σύμβαση, του οφειλέτη και του πιστωτή δηλαδή, υπάρχει **νομικό πλαίσιο** που διέπει τις δραστηριότητες δανεισμού. Το νομικό πλαίσιο υποχρεώνει, αφενός, αυτόν που έλαβε μια πίστωση (τον οφειλέτη) να επιστρέψει το δανεισμένο ποσό σε αυτόν που τη χορήγησε (τον πιστωτή) εντός του συμφωνημένου χρονικού διαστήματος· αφετέρου, απαιτεί από τους πιστωτές να μη χρεώνουν επιτόκια για τη χορήγηση πιστώσεων πάνω από ένα συγκεκριμένο όριο. Η χορήγηση δανείων με επιτόκια μεγαλύτερα από αυτό το όριο ονομάζεται **τοκογλυφία**, συνιστά διαφθορά και είναι ένα από τα μέσα που χρησιμοποιούν οι εγκληματίες για να πλουτίσουν από το συσσωρευμένο χρήμα.

Όσον αφορά τον κίνδυνο να μην επιστρέψει ο οφειλέτης το ποσό που οφείλει στον πιστωτή, έστω και εν μέρει, ή να μην πληρώσει κάποια δόση εντός της προθεσμίας που έχει συμφωνηθεί, αυτός ονομάζεται **κίνδυνος αφερεγγυότητας**.

Η ΠΙΣΤΩΣΗ ΓΙΑ ΕΡΓΑ

Η τοκογλυφία, που μόλις είδαμε, είναι **κακή πίστωση**, καθώς πρόκειται για πίστωση που θεωρείται εγκληματική πράξη και μπορεί να έχει πολύ αρνητικές συνέπειες στους οφειλέτες αλλά και στην κοινωνία γενικότερα.

Καλή πίστωση είναι εκείνη που κάνει την **οικονομία να λειτουργεί** και επιτρέπει τη εκπόνηση και την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών σχεδίων ή επενδύσεων σε μηχανήματα ή άλλο εξοπλισμό για επιχειρήσεις που είναι ήδη σε λειτουργία. Οι οικογένειες μπορεί να πρέπει να αγοράσουν ένα σπίτι, να χρηματοδοτήσουν τις πανεπιστημιακές σπουδές των παιδιών τους ή να καλύψουν οποιαδήποτε άλλη σημαντική δαπάνη για το μέλλον. Οι τράπεζες και κάποιες κατηγορίες χρηματοδοτικών ιδρυμάτων συχνά προσφέρουν ειδικά προγράμματα πίστωσης για να ενθαρρύνουν τη σύλληψη και την ανάπτυξη κοινωνικών, πολιτιστικών, επιχειρηματικών κ.ο.κ. έργων. Όμως η τράπεζα επιλέγει να χρηματοδοτήσει μόνο εκείνες τις προτάσεις που θεωρεί ότι αποτελούν καλή συμφωνία· εφόσον η τράπεζα είναι μια επιχείρηση που λειτουργεί στην αγορά, όπως και οι άλλες επιχειρήσεις, η ίδια πρέπει να αποφασίσει τι θα κάνει.

ΑΛΛΑ ΔΑΝΕΙΑ

Δεν υπάρχουν μόνο τα «μεγάλα» και σημαντικά δάνεια, όπως η αγορά κατοικίας. Αν π.χ. πας σε ένα κατάστημα για να αγοράσεις ένα έξυπνο τηλέφωνο, πιθανότατα μπορείς να το **αγοράσεις με δόσεις**, για να μη χρειαστεί να πληρώσεις αμέσως όλο το ποσό. Η δυνατότητα πληρωμής «σε βολικές μηνιαίες δόσεις» σημαίνει ότι πρέπει να ζητήσεις πίστωση ή αλλιώς **χρηματοδότηση**. Και σε αυτή την περίπτωση πρέπει να αξιολογήσεις με προσοχή όλους

τους όρους για να διαπιστώσεις αν σε συμφέρει. Πράγματι, η ευκολία να μην πληρώσεις όλο το ποσόν εφάπαξ δεν είναι δωρεάν: συνήθως καλείσαι να πληρώσεις τόκους και λοιπά έξοδα. Ένας χρήσιμος κανόνας είναι να υπολογίζεις τη διαφορά μεταξύ του ποσού που αντιστοιχεί στις δόσεις και του ποσού που πρέπει να πληρώσεις τοις μετρητοίς. Το ΣΕΠΠΕ (Συνολικό Ετήσιο Πραγματικό Ποσοστό Επιβάρυνσης) είναι ένας χρήσιμος δείκτης και συνοψίζει το συνολικό κόστος της χρηματοδότησης που σου έχει χορηγηθεί. Αντιπροσωπεύει το συνολικό κόστος του δανείου, εκφρασμένο ως ποσοστό· περιλαμβάνει τους τόκους και τυχόν δαπάνες που σχετίζονται με τη χρηματοδότηση.

 Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (CROWDFUNDING)

Για τη χρηματοδότηση έργων όπως αυτά που σκέφτηκαν οι φίλοι μας στο κόμικ, μπορείς να καταφύγεις επίσης σε έναν εναλλακτικό τρόπο χρηματοδότησης: τη **συμμετοχική χρηματοδότηση (crowdfunding)**, που κατά λέξη στα αγγλικά σημαίνει «χρηματοδότηση» (funding) από το «πλήθος» (crowd). Σε αντίθεση με την παραδοσιακή χρηματοδότηση, όπου αντλείς συνήθως μεγάλα ποσά από μία ή λίγες πηγές, στη συμμετοχική χρηματοδότηση δοκιμάζεις να ζητήσεις πολλά μικρά ποσά από περισσότερα άτομα μέσω κάποιων πλατφόρμας στο διαδίκτυο. Καθένας εισφέρει ένα μικρό ποσό για να επιτευχθεί ένας συγκεκριμένος στόχος (ιδέα ή έργο), που μπορεί να είναι κοινωνικός ή επιχειρηματικός. Τα τελευταία χρόνια έχουν χρηματοδοτηθεί με αυτό τον τρόπο κόμικ, ταινίες, παιχνίδια, βιντεοπαιχνίδια, βιβλία, εφευρέσεις κ.ά. Όμως, όσοι αποφασίζουν να συμμετάσχουν σε crowdfunding, για να χρηματοδοτήσουν μια ιδέα ή ένα έργο, θα πρέπει να ξέρουν ότι θα πάρουν τα χρήματά τους πίσω ή θα εισπράξουν κέρδη, μόνο αν η πρωτοβουλία πετύχει. Είναι σαν να είσαι μέτοχος.

 Η ΔΙΚΗ ΜΟΥ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Δοκίμασε να ψάξεις στο διαδίκτυο αν υπάρχει κάποιο έργο που σε ενδιαφέρει. Κατόπιν, κάνε στον εαυτό σου ερωτήσεις: πώς θα παρουσίαζες ένα δικό σου έργο; Τα έργα που «τα καταφέρνουν», δηλαδή λαμβάνουν την ελάχιστη αναγκαία χρηματοδότηση για να ξεκινήσουν, βασίζονται σε κάθε περίπτωση σε έναν εξαιρετικά καλό σχεδιασμό, όπως αυτός που χρειάζεται για να πάρεις δάνειο από μια τράπεζα.

Αν τώρα εσύ έπρεπε να βάλεις χρήματα στο έργο κάποιου άλλου, ακόμα και μερικά ευρώ για την αγορά μιας εφαρμογής, τι θα αξιολογούσες θετικά; Συμπλήρωσε τον πίνακα.

ΕΡΓΟ	ΤΙ ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙ ΤΙ ΔΕΝ ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙ	ΤΙ ΔΕΝ ΜΕ ΕΜΠΝΕΙ

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ο **Θμάρ** είναι χαρακτήρας που σκέφτεται πολύ πριν κάνει κάτι, του αρέσει το ποδόσφαιρο και τα βιβλία. Βρίσκεται σε αέναη αναζήτηση μιας ιδέας για το τι θα κάνει όταν μεγαλώσει.

Η **Νίνα** και η **Στέλλα** είναι δίδυμες, αλληλά έχουν πολύ διαφορετικό χαρακτήρα. Στη Στέλλα αρέσει η μόδα και είναι πιο παρορμητική, ενώ η Νίνα είναι casual και πιο προσεκτική.

Ο **Θοδωρής** είναι ο μικρότερος της ομάδας και φορά πάντα το φούτερ με την κουκούλα που δεν μπορεί να αποχωριστεί. Ονειρεύεται να γίνει μουσικός και πάει πάντα βόλτα το σκύλο του, τον **Αττίλα**.

ΟΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΜΟΥ

A large empty rectangular box with a dashed green border, intended for notes.

Τι είναι το εισόδημα και γιατί είναι σημαντικός
ο προγραμματισμός;
Γιατί εφευρέθηκε το χρήμα και ποια είναι
τα μέσα πληρωμής σήμερα;
Πώς λειτουργεί ένας τραπεζικός λογαριασμός;
Και γιατί είναι σημαντική η αποταμίευση;

Σε αυτό το βιβλίο θα βρείτε
όλες τις απαντήσεις,
μαζί με πολλές δραστηριότητες
που θα σας βοηθήσουν να ανακαλύψετε
τα μυστικά της οικονομίας
παρέα με τέσσερα παιδιά
και τον σκύλο τους!